

IOSEPHO II IMPERATORI

ECCLESIAE REFORMATORI

IOSEPHO II IMPERATORI

ECCLESIAE REFORMATORI

HISTORIA SUCCINCTA
H O S P I T A L I S
S. E L I S A B E T H Æ,
EXTRA MUROS
IMPERIALIS MONASTERII S. MAXIMINI
ORDINIS S. BENEDICTI,
PROPE
T R E V I R O S.

DIVITIAS CLERI PEPERIT DEVOTIO VULGI;
DEGENEREM PROLEM RELIGIOSA PARENS.

Owen.

L O N D I N I.

~~~~~
M DCC LXXXVI.

I M P E R A T O R,
E C C L E S I Æ
P R O T E C T O R.*

LICEAT mihi, *Ecclesiæ in RE tantâ*, Paupe-
rum *Causam quasi TUO in Conspectu Oraturo*,
statim, Præfationis Loco, illius *uti verbis*, qui ut-

a

cunque

---

* “ *Et che li Prencipi siano protettori della vera Religione de’ Sudditi*,
“ *si vede in molte Epistole di san LEONE Papa primo à MARTIANO*, et

*cunque a Fidei Christianæ primordiis, longo ætatum
interventu diffitus, pristinum Veritatis tenuit Amo-
rem, Simplicitatem, Virtutem. Is enimvero, sæculis
abhinc duobus, verba protulit, quibus vix quicquam
melius, aptiusve in Rem hîc agendam dici posse ex-
istimem. Eorum Pulchritudini ne decedat aliquid,
ipsa appono.*

*“ Essendo raffreddato il fervor antico della Charità
“ Christiana che non solo mosse li Prencipi, e privati
“ à donar alla Chiesa copiosamente Ricchezze tem-
“ porali ;*

---

*“ di Santo GREGORIO à MAURITIO, et in tutte le Epistole delle
“ sette primi Concilii Generali à gl'Imperadori, che in quei tempi re-
“ gnavano.*

*“ Che per questo Dio hà costituito i Prencipi suoi Luogotenenti ne'
“ stati, ne' quali la Santa Chiesa si trova, e loro conferito questa gran-
“ dezza, di creargli Protettori, Diffensori, Conservatori, e Nutrici
“ della Santa Chiesa, come le Sante Scritture ne parlano ; al qual cari-*

“ co,

“ porali, ma ancora induceva li Ministri Ecclesiastici
 “ à dispensarle Santamente in casi pij, non è mara-
 “ viglia, se al presente pare, che siano mancati li
 “ fedeli dispensatori, e successi in luogo loro altri, dili-
 “ genti solo in ritenere, et acquistare, si che sia stato
 “ necessario moderare con leggi gli eccessivi acquisti,
 “ et resti acceso un continuo desiderio negli huomini
 “ pij di veder anco restituita l'amministrazione delli
 “ beni possessi dalle Chiese, se non à quell' antica esem-
 “ plarità, almeno à tollerabile moderatione. Li di-
 “ fetti che ci par vedere al giorno d'hoggi non sono

a 2

“ entrati

“ co, il piu bonorevole d'essi, mai sodisfaranno, se non con una continua,
 “ e Vigilante cura alle coje della Religione. Che Dio per sua fin-
 “ golar gratia ci hà posti in questa Chiesa, &c. E se vi sono de gl'abusi
 “ non esser ciò colpa della religione in sè vera, e santa, mà di chi
 “ l'abusa,” &c.

“ Mà se crescono hoggidì questi mali, la colpa è de' Prencipi medesmi,
 “ quali non curando del precetto divino, che strettissimamente gl'obliga ad
 “ haver

“ entrati nell' Ordine Clericale tutti insieme, nè così
 “ eccessivi in un istesso tratto di tempo, ma da una
 “ Somma, anzi Divina Perfettione per gradi sono
 “ discesi all' imperfettione, che hora è manifesta à
 “ tutti, et confessata da gl'istessi Ecclesiastici, e da
 “ alcuni tenuta per irrimediabile: Con tutto che
 “ piacendo à Dio N. Signore di donar alli fedeli suoi
 “ tanta gratia, quanto donò alli nostri Maggiori, non
 “ dobbiamo perdere la speranza di vedere le medeme
 “ maraviglie anco nelli nostri secoli: è ben necessario
 “ si come per gradi siamo pervenuti à questa profon-
 “ dità

“ haver Cognitione della sua Santissima legge, e della Religione,
 “ hanno trascurato questo debito totalmente, come se la Religione fosse
 “ cosa che non gli toccasse, et come se non havessero essi da render conto
 “ à Dio, ò per sè, ò per i Sudditi, di trascurarne la cura, l'essame, e
 “ la difesa, contra i precetti della Divina Scrittura, dottrina de' Santi
 “ Concilii e Padri, et uso de' pij Prencipi: contentandosi d'una Religione,
 “ senza saper ciò ch' ella sia, nè come si debba conservare senza cor-
 “ rutioni,

“ dità di miseria, così per gl'istessi andarfi alzando
 “ per ritornare verso quella Sommità di perfettione,
 “ nella quale fù la Chiesà Santa. Il che non
 “ potendosi fare, se non conoscendo qual fosse dal
 “ principio l'amministratione delle cose Temporali, et
 “ come sia mancato quel buon Governo, à parte à
 “ parte è necessario innanzi ogni altra cosa, dire,
 “ come la Chiesà di tempo in tempo hà acquistato
 “ le ricchezze temporali, et come in ciascuna mu-
 “ tatione deputasse li Ministri per dispensarle, ò
 “ possederle, il che si scoprirà gl'impedimenti, che
 “ in

“ rutioni: e tollerando per interessi, adulationi, ò convenienza, l'inganno
 “ de' popoli con continue alterationi, sotto specie di devotione, e pietà,
 “ con una licenza cotidiana, non solo a' Religiosi, mà ad ogni sorte di
 “ persona, d'inventar nuovi riti a Grandezza, e guadagno; senza
 “ considerar, che finalmente ogni rito porta seco la sua credenza, e così
 “ la Religione s'altera, e s'accommoda à gl'avanzamenti di chi la ma-
 “ neggia. Et essendo ben vedute queste ordinarie alterationi, non dimeno
 “ i Principi

“ in questi tempi attraversano una buona ri-
 “ formatione, e mostrerà le maniere di superarli,
 “ &c.

“ Fù il principio delli beni Ecclesiastici mentre
 “ ancora conversava in questo mondo N. Signore
 “ Giesù Christo, et il fondo loro non era altro che le
 “ oblationi delle persone pie, et devote, le quali erano
 “ conservate da un Ministro, et distribuite in due
 “ opere solamente ; Una per le necessità di N. Sig-
 “ nore, e degli Apostoli, Predicatori dell' Evangelo ;
 “ et

“ i Principi le hanno tollerate, che poi i posteri hanno convenuto anco
 “ approvare per l'autorità col tempo assunta. Cosa che avviene in tutte
 “ le cose humane, mà più nella Religione, ove il volgo è inventore delle
 “ Superstizioni. Il Papa oltre l'esser capo della Religione, esso è anco un
 “ Principe, e che da più di 500 anni in quà hà aspirato alla Monarchia
 “ d'Italia almeno, alla quale è stato così prossimo. Et che maraviglia
 “ s'adopera tutti i mezzi per ampliare la sua Jurisdictione ? &c. Do-
 “ lerfi

“ et l'altra per far elemosina a' poveri. Tutto questo
 “ si vede chiaro in S. Giouanni, dove dice l'Evan-
 “ gelista, che Giuda era quello, che portava la
 “ Tascha, ò Borsa, dove erano riposti li danari
 “ presentati al Signore, e che il medesimo andava
 “ spendendo, comprando le cose necessarie à loro, ò
 “ vero distribuendo alli poveri conforme à quanto il
 “ Signore alla giornata comandava. Considera S.
 “ Agostino, che havendo Christo il ministerio degli
 “ Angeli, che lo servivano, non era in necessità di
 “ conservar danari; con tutto ciò volse haver Borsa,
 “ per

“ lersi à torto quelli, che vorrebbero gl'Ecclesiastici senza affetti. Erunt
 “ Vitia donec homines.”

“ La gran divotione de' Principi, e popoli si come fece crescere le
 “ Ricchezze Ecclesiastiche grandemente, così eccitò nelli Ministri Ecce-
 “ siastici gran sete al moltiplicarli, dal qual eccesso non furono esenti manco
 “ li ben intentionati: imperoche vedendo come la distributione de' beni,
 “ Ecclesiastici cadeva in gloria di Dio, e beneficio commune, concludevano
 “ che

“ per dar esempio alla Chiesa di quello, che ella do-
 “ veva fare; e per tanto sempre intese la Chiesa, che
 “ dalla Santità sua Divina col suo proprio esempio
 “ fosse instituita la forma del danaro Ecclesiastico,
 “ instruendo, e di dove si dovesse cavare, e in che
 “ cosa si dovesse spendere.

“ Et se nelli tempi nostri non vediamo osservato
 “ questo santo istituto, dobbiamo considerare, che per
 “ nostro ammaestramento, et Consolatione racconta la
 “ Scrittura Divina, che all' hora anco Giuda era
 “ un

“ che quanto più vi fosse nella Chiesa da distribuire, tanto meglio fosse
 “ onde s'adoperavano con ogni via, e con ogni arte ad' acquistarne,
 “ non auuertendo, se il modo, che usavano, fosse legitimo, et condeciente
 “ all' equità; ma purché fortissimo l'effetto, cioè, che la Chiesa acquitasse,
 “ per qualunque via le pareva haver fatto Sacrificio à Dio: (a) et cer-
 “ tamente

(a) Huc spectat celebre illud adagium Monachorum: Quidquid acquirit Monachus,
 acquirit Monasterium; et quidquid acquirit Monasterium, acquirit Deus.

“ un Ladro, et Usurpava per se li beni communi al
 “ Collegio Apostolico, et venne à tanto colmo d'ava-
 “ ritia, che non parendo gli assai quello che rubbava,
 “ per far maggior somma di danari, passò à tanta
 “ empietà, che vendè alli Giudei la persona mede-
 “ sima di Christo Nostro Signore.

“ Et se noi ò leggendo l' Historie, ò vero osservando
 “ le cose occorrenti a' tempi nostri, crederemo, che li
 “ Beni Ecclesiastici siano spesi, in gran parte in altri
 “ Usi, che pii, et che alcun delli Ministri non con-
 “ tento di Usurparsi quello, che dourebbe esser commune

b

“ della

“ tamente innumerabili, et immensi mali nascono da questa Sorte di
 “ persone Zelanti, che appresso al Zelo non adoprano la discretione, per-
 “ che parendo à loro, che ogni cosa inviata al fine della Religione, per
 “ qualunque via si voglia, sia buona, operano bene spesso contro la pietà,
 “ et humanità, et mettono il mondo in confusione.” Padre Paolo
 Sarpi in variis locis.

“ della Chiesa, e delli poveri, passi così innanzi, che
 “ venda anco per far denari le cose sacre, et le gratie
 “ spirituali, non douremo riferir ciò à particolar mi-
 “ seria de' nostri, ò di alcuni tempi, ma ascriverlo à
 “ permissione Divina per esercizio de' buoni: confide-
 “ rando, che il principio della Chiesa nascente fù sog-
 “ getto alle medesime imperfettioni; ben douremo
 “ ciascuno secondo il grado, et vocatione sua procurar
 “ il rimedio; CHI NON PUÒ ALTRIMENTI, CON
 “ LE ORATIONI, ET CHI PUÒ IMPEDIRE IL
 “ MALE, CON OUUIARE, ET OPPORSI AGLI
 “ ABUSI: considerando, che se ben Giuda non fù
 “ humanamente punito, perche erano complici delli
 “ suoi delitti quelli, che dovevano castigarlo,
 “ mostrò nondimeno la Divina Provvidenza, qual pena
 “ meritasse; e dispose che esso stesso fosse l'esecutore in
 “ se medesimo, per documento di quel che dovessero
 “ fare

“ fare quelli, che la Maestà sua haurebbe nelli tem-
 “ pi seguenti dati per TUTORI, e DIFENSORI
 “ della sua Chiesa, &c.” *Hæc et quàm plurima
 alia mirabiliter ad rem Sacrosanctæ Theologiæ
 Oraculum Venetum, Fra Paolo Sarpi, in Tratt. delle
 Mat. Benef.*

ET SI, IMPERATOR AUGUSTE, *Abbatia
 Imperialis S. MAXIMINI per NICOLAUM ZYL-
 LESIUM* toti Orbi publicarit, quantum in hac sacra
 Domo erigenda, augenda, conservanda, et tuenda
 CONSTANTINI M. CAROLI M. OTTONIS M.
 HENRICI II. five Sancti, omniumque consequentium
 Imperatorum, et Regum, desudarit pia Sollicitudo,
 Quantumque, “ EXCELLENTISSIMÆ AUGUSTÆ*

b 2

“ AU-

---

* *Defensio Abbatiae Imperialis S. Maximini per Nicolaum Zyllesium
 ejusdem Abbatiae Officiorum Præfectum supremum. Edit. an. 1638.*

“AUSTRIACÆ FAMILIÆ * *pietas toto*
 “*Orbe nota erga Sacram S. MAXIMINI-familiam*
 “*(et conservando, et protegendo) eluxerit.*” Hu-
 millimus Pauperum Advocatus multis, gravissimis-
 que rationibus ** adductus, post Salutares suas toties
 repetitas admonitiones, precesque, ubi minimè decu-
 isset, spretas, quippe dum apud alios Pauperum tu-
 eretur Causam, neque adhuc TE, CÆSAR IMPE-
 RATOR VERÆ PIETATIS invocaret VINDICEM

(quæ

---

* RUDOLP. I. FRIDERIC. IV. MAXIMIL. I. CAROL. V.
 FERDIN. I. MAXIMIL. II. RUDOLP. II. FERDIN. II. Zylles,
 part. 1. cap. i. Sect. IV.

** “Che non solo per la Verità, e per la Conscienza, mà anco per ne-
 cessità et ragione di buon-Governo debbe Ogni Fedele, mà più di tutti
 “IL PRENCIPE, invigilare al mantenimento, e Conservatione della
 “Religione.” In Vit. del P. Paolo Sarpi.

“Si propter Veritatem contingat Scandalum oriri, præstat hoc fieri,
 “quam illam derelinquere.” S. Aug.

Quæ, si nunc dissimularem, postea sine fructu dicerem cum Propheta,
 Psal. 31, “Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea.”

(quæ Benevolentia, et adhibito egenis auxilio
 maximè Spectatur) tandem, licet invitus, in Conspectu
 TUO, et universi Orbis Christiani denuntiat, et de-
 monstrat : hoc Monasterium (quod Imperii Domum,
 Imperatorum opus, et Sanctorum Sedem Zyllesius*
 appellat) præcipuè quidem à primordio hujus sæ-
 culi, coram Divina Majestate se tantum fecisse reum,
 (ENORMIS INQUAM, ET SACRILEGÆ PAUPE-
 RUM DEFRAUDATIONIS) quantum AUGUSTO-
 RUM FUNDATORUM suorum in se reposita Fide,
 Clementia, et Liberalitate incredibili se reddidisse in-
 venit indignum ; quare

Cùm TUI Juris sit, ECCLESIAE REFOR-
 MATOR PRINCEPS (verbis utor Imperatoris

HEN-

---

* In Dedicat. ad Ferdin. III. Caesar. Aug.

HENRICI II, five Sancti*) Cùm TUI, inquam,
 JURIS sit, præ cæteris id Solum, et speciale, ut,
 unde fideles Tui infra Regna TUA gravantur, aut
 unde Ecclesiæ Dei detrimentum majus, quàm com-
 modum patiuntur, in melius debeas commutare, TU
 multa in Sanctorum Sedibus multis in melius com-
 mutanda invenies; et ita inventa (ut probè coepisti)
 ulterius Justissimæ TUÆ laudi, et Publicæ Utili-
 tati immutabis: Et inprimis Pauperes, Debiles, et
 Infirmos, earumque Sacratum Patrimonium (SUPRE-
 MA TIBI COLLATA AUTHORITATE**) defendes,
 et

---

* In Dipl. dat. Abbat. S. Maximini, quod vid. in Appendice
 sub N° III.

** “ Quod Nos etsi nihilominus, TANQUAM SUPREMUS ADVOCA-
 “TUS, PROTECTOR, et DEFENSOR OMNIUM FUNDATIONUM,
 “et MONASTERIORUM IN IMPERIO,” Ferdinand II. Imp. in Dipl.
 dat. Abb. S. Max. Anno MDCXXV. Zyll. part. iii. pag. 162.

“ Je reconnois,” dit S. Gregoire le Grand, “ que l’Empereur est
 “donné de Dieu non seulement pour commander des Soldats, mais aussi
 “pour gouverner les Prêtres.”

*et tuebere : quæque Avaritia (ad exemplum præ-
varicatoris Judæ) impiè et nequiter abstulit, TU
piè et misericorditer restitui curabis. TE vero tuea-
tur, et defendat Regnorum omnium et Romani
maximè Prætor Imperii, DEUS.*

Hæc comprecatur,

SAC. CÆS. MAJESTATI TUÆ

Humillimè addictus,

LONDINI,
Jan. 1, 1786.

ADVOCATUS PAUPERUM.

111

1. The first of these is the fact that the
2. second is the fact that the
3. third is the fact that the
4. fourth is the fact that the
5. fifth is the fact that the
6. sixth is the fact that the
7. seventh is the fact that the
8. eighth is the fact that the
9. ninth is the fact that the
10. tenth is the fact that the

THE ITALIAN STATE

HISTORIA SUCCINCTA
H O S P I T A L I S
S. ELISABETHÆ,
EXTRA MUROS

Imperialis Monasterij S. MAXIMINI * Ordinis
S. BENEDICTI propè TREVIROS.

SÆCULO decimo tertio circa an. 1240, sub
Abbate Henrico à Broich cum unanimi totius
Conventus Consensu erectum fuit HOSPITALE,
sive XENODOCHIUM. Vid. Epit. Annal. Trev.
P. Massenij Soc. Jes. pag. 462, “ *Qua recens*
“ *excitatum ab Abbate Henrico Broichio am-*
B “ *plissimum*

---

* Monasterium hoc à Constantino M. Imperatore originem ducere
creditur : et si Dagobertino Diplomati (quod in Appendice sub N. 1.
exhibetur) præstanda fides, Imperatoris hujus Regale fuit tem-
plum,

“*plissimum S. Elisabethæ Hospitale, &c.*” concrematum est. Quod infortunium et accidit sæculo 16, et sæculo 17, sub *Vincentio, et Alexandro* Abbatibus.

Radicem hujus Foundationis (sive quid moverit Abbatem Broichium, et Conventum in hoc Hospitale construendum) reperire licet in primævis hujus Monasterij Chartis, Imperatorum, Regumque Fundatorum

---

plum, atque jussu ejus dedicatum in honore S. Johannis Evangelistæ à S. Agritio Archi-Episcopo (Trevirensi) : in quo templo Imperator ad S. Helenæ (Matris) instantiam pauperes Christi (Religiosos Orientalis disciplinæ) congregavit, eisque virum Dei Johannem (Monachum Antiochenum) præposuit, et pro dote concessit non contemnenda prædia, et curtes.

Quomodo, et qualiter Succedentibus ævis Imperatores, Austrasiæ et Francorum Reges ; Dagobert. Carol. M. Ludovic. pius, Lothar. Ottones, et Henrici, &c. &c. cum Summis Pontificibus, Gregor. II. Agapit. II. Johann. XIII. Johann. XV. Leon. IX. Innoc. II. &c. hujus Monasterij Substantiam et res Donationibus verè Regiis adauxerint, quanta Privilegia et immunitates eidem concefferint, et qualibus præfules ejus dignitatibus, et prærogativis, Insignis Imperij Membri, Principis Imperij, et Archi-Capellani Romanorum Imperatricis, aliisque honoribus et titulis decorarint, nostrum non est hic disquirere, vel dilucidare : cùm unicè nostri sit propositi, et Officij, Augustorum hujus Monasterij Fundatorum Chartas, et Diplomata (in quantum nobis constant, et velut donationes piæ in pauperum, et infirmorum usus specialiter consignatæ tractant) sedula mente examinare, et probè examinata debitè exhibere. De cætero

Fundatorum Diplomatis, ac Bullis Pontificiis, quæ exhibentur in Appendice.

Huic Hospitali à dicto Abbate, et Conventu
TERTIA PARS omnium tunc temporis Abbatiae
redituum, ac bonorum fuit ad perpetuum concessa, incorporata : et non nisi ad unicos usus, et utilitatem pauperum, debilium, et infirmorum incessanter est impendenda.

B 2

“ Ut

---

cætero sufficit dicere : hanc Imperialem Abbatiam adeo hodieum florere, ut, sicut antiquitate Instituti creditur prima, ita per totam Germaniam opulentia superfluente nulli censeatur secunda.

An. 1764, Monasterij hujus quidam professor, et de Fundatione Hospitalis ex Archivis sufficienter instructus, Abbatem suum Wilibrordum II. (quo spiritu motus, Deus judicet) accessit, eumque ad Hospitalis clam suppressi restitutionem commovere nititur : sed quo hoc tentaverit successu, non nisi ille, qui vel personam Abbatis noverit, vel Epitaphium ejus in fine exhibitum viderit, facile divinabitur. Multa forent de diuturna, et nefaria Religiosi persecutione commemoranda : silentio autem præteriri nequit ; hunc tenacem proposito virum in suis denuntiationibus, et querelis de hac usurpatione incessanter institutis et apud ordinarium (Archi-Ep. Trevir.) et in Nuntiatura Colonienfi, et in Congregatione Epif. et Reg. Romæ viginti propemodum annis (et periculo vitæ et animæ) expertum esse : ejusmodi Curias coeca obedientia laborantes nullam, præsertim Religiosis, vel non alia saltem lege justitiam impertiri, quam prout suæ sanctitati Romanæ pro rerum momentis, temporum circumstantiis, et politicis ante omnia rationibus despotice placuerit imperare nutu, vel : NON OESTANTIBUS.

“ Effi

“ *Ut prædicti redditus omnes ad usus pauperum,
 “ debilium, et infirmorum in perpetuum totaliter
 “ convertantur.*” Chart. Fundat.

Ut hoc Hospitale (quod immediatè ante Monasterium, et extra ejusdem muros est erectum, ac unà cum Ecclesia in titulum, et honorem S. Elisabethæ dedicatum) securiore possessione suorum ab Abbatia jam jam dismembratorum reddituum, et bonorum

“ *Essendo Roma quella Sola Città, che rende lecito, e legale quello,
 “ che per tutto è riputato illecito.*” San Bern. ad Eugen. III.

Hic jam recensendos Angliæ Prælatos omnis nostra venerabitur Posteritas, et eorum mirabitur *inobedientiæ* exempla imitatu dignissima.

“ Anzi del 1253, l'istesso Papa (Innocenzo Quarto Genouese)
 “ comandò à Roberto * Vescovo Lincoliese, huomo in quei tempi
 “ celebre in dottrina, et bontà, che conferisse certo Beneficio ad un
 “ Genouese contro li Canonì: il che parendo al Vescovo inconve-
 “ niente, et ingiusto, rispose al Papa, che honorava li Comanda-
 “ menti Apostolici, conforme alla Dottrina Apostolica, perche
 “ quel (*NON OBSTANTIBUS*) è un diluvio d'inconstanza, manca-
 “ mento di fede, perturbatione della tranquillità del christianesimo:
 “ che è grave peccato defraudare le pecore del suo pasto; che la
 “ sede Apostolica hà ogni potestà in edificatione, nessuna in distrut-
 “ tione. Riceuta questa risposta il Papa si sdegnò grandemente;
 “ ma il Cardinal Egidio Spagnuolo, huomo prudente, tentò di
 “ mitigarlo, mostrandogli, che il procedere contro un huomo così
 “ riputato, per causa tanto abborrita dal mondo, non poteva par-
 “ torir

* Grosthead.

bonorum perpetuò gauderet, *Innocentius* IV. ad petitionem prædicti Abbatis, et Conventus piam hanc Fundationem non tantum confirmavit, sed mediante Pontificio Diplomate in specialem assumpsit tutelam.

A laudato Pontifice *Innocentio* IV. æquè ac Archi-Episcopis Trevirensibus (*Henrico et Arnol-
do*) Litteræ Indulgentiarum emanârunt pro illis
fidelibus

“ torir buon effetto. Ma mentre il Papa pensa al modo di risentir-
“ si, s’ammalò Roberto, et in fine della vita tenne li stessi ragio-
“ namenti, et morì con opinione di Santità, e fù fama, che facesse
“ miracoli. Il Papa udita la morte fece formar un processo al Rè,
“ che il morto fosse disterrato : ma la notte seguente hebbe il Papa
“ in visione, ò in sogno, Roberto vestito in Ponteficale, che lo ri-
“ prese della persecutione alla memoria sua, et lo percosse in un
“ fianco col calcio del Pastorale : si destò il Papa con eccessivo dolore
“ in quel luogo, che lo affisse fino alla morte, qual segui pochi mesi
“ dopo.”

O quantum tales desiderandi subinde Roberti !

“ Del 1258, Alessandro Quarto suo Successore scommunicò l’Ar-
“ chivescovo di Ijorch per una causa simile : il quale perseverando
“ nella sua deliberatione, sopportò la persecutione con molta patien-
“ za ; et auvicinato alla morte scrisse al Papa una lettera molto
“ prudente, esortandolo ad’ imitare li suoi precessori santi, et à
“ levare le novità dannose alla chiesa, et all’ anima sua propria ;
“ morì con opinione di santo, e Martire.”

“ Difendono li Canonisti il jus delle spoglie con questo fonda-
“ mento, che il Papa sia padrone di tutte l’entrate Ecclesiastiche, et
“ quelli

fidelibus, qui Christiana charitate animati, possessiones Hospitalis hujus recenter erecti Eleemosynis, suisque elargitionibus adaugerent: quæ concessio Indulgentiarum adeo efficax fuit, ut brevi temporis spatio res Hospitalis, ejusque substantia, nominatim in domibus, censibus, decimis, agris, pratis, hortis, et vineis, cultis, ac incultis ad incredibilem increverint numerum, et æstimationem.

Innocentius

“quelli, che parlano più modestamente, dicono amministratore; per la qual dottrina anco si è introdotto in Roma, che se alcuno si haverà usurpato indebitamente qualche Beneficio, o vero haverà in altro modo rubbata la Chiesa, si accorda con la Camera Apostolica, di darne à lei una parte, et poter tener il rimanente con buona coscienza, et fatto l'accordo, e pagato quanto si è convenuto, ogn' uno dice, che del rimanente sia assoluto, et lo possa lecitamente tener come suo, perche il Papa è, come si è detto, o Padrone, o Amministratore universale; et questo chiamano componersi con la Camera Apostolica, il che viene anco esteso molto ampiamente, sì che quelli, che o fanno in coscienza, o dubitano almeno di havere cosa non sua, e non è ..... alcuno, o non si sa à chi restituirla, si fa la Compositione.” P. Paolo Sarpi in Tratt. delle Mat. Benef.

“Dolendosi, che la città di Roma fosse il luogo, dove concorressero gli ambitiosi, avari, simoniaci, sacrileghi, concubinarj, incestuosi per haver, &c. Essendo Roma quella Sola, che rende lecito, e legale quello, che per tutto è riputato illecito.” San Bern. ad Eugen. III. Unde illud postremum insigne dictum, pag. 4. habetur.

Innocentius IV. misericordiæ præluens exemplo, dono dedit, ac incorporavit Hospitali Parochiam Merchensem cum 11, vel 12, filialibus Ecclesiis in territorio, et ducatu Luxemburgensi sitam, et longè latèque ditissimam.

Archi-Episcopi Trevirenses, *Henricus et Arnoldus*, pio summi Pontificis exemplo ducti, dederunt, et incorporarunt Hospitali cum unanimi consensu Capituli Metropolitani Trevirensis, Parochias, et Ecclesias sitas in Gallia Lotharingica: Breux, Signij, Flassignij, Hanns, Cloes, Ville-Cloes, &c.

Parochiæ in Rouffij, et Uffelskirchen, tertia pars decimarum in Theodonis Villa (Diedenhofen vel Theonville) Monhofen, Mertesdorff, et S. Michaelis, &c. Villa in Urtzig ad Mosellam, Villa Kevenich propè Ruwer, Villa Matten propè domum Viridem, egregia bona, vineæ, rura, prata, horti, molendina, census, aliaque emolumenta circum Treviros, et in Villis Ruwer, Kenn, Lonquich, Rhiol, Detzem, Fell, Fastraw, Cürrens, Tarforst, Emmel, &c, hæc omnia constituebant *tertiam partem* Monasterij, ejusque reddituum: quæ *tertia pars* (uti dictum) ab Abbate supradicto, et Conventu Hospitali S. Elisabethæ perpetuo Jure est concessa, et incorporata; --- Sicut prolixiùs videre

videre licet tam in Charta Foundationis, quàm (in magna copia adhuc extantibus) annuis Hospitalis Registris, et computuum Libris; præcipuè verò in novissima, et summaria specificatione, authenticaque omnium Hospitali competentium bonorum et reddituum repartitione, quæ circa an. Christi 1680, sub Abbate Alexandro Henn fuit renovata, de quibus infra plura.

Quomodo, et qualiter secundum singulis debitam rationem pauperes, debiles, et infirmi in hoc Hospitali *amplissimo* sint habendi, iisque inserviendum, certas ordinationes, et statuta licet vidè: quæ insimul perpetuum Hospitalis Rectorem, sive Provisorem (è gremio Conventus semper eligendum) esse volunt, jubentque.

Fundatæ, et annuatim servandæ in Hospitali Missæ, sive Anniversaria fuerunt 1141*.

Sub idem fermè tempus, quo Hospitale sub Protectionem Pontificiam fuit assumptum, illustrissimi Comites à Manderscheid fuerunt implorati Advocati,

---

* Alexander Henn priori sæculo impetravit Romæ dispensationem, ut pro tanto numero Missarum, et Anniversariorum una tantum quotidie legatur Missa, ne officium divinum in choro diminuatur.

Advocati, et Patroni Temporales, et ex hoc titulo ab Hospitale sunt infeudati plaustro vini, recipiendo annuatim ex villa sibi appertinente, Urtzig, propè Mosellam; pro quo plaustro vini ex post (sæculo 16) sex maldra grani, ex eadem villa annuè, et jure feudali-levanda, partis utriusque consensu substituire libuit.

Ordinata, et Constitutiones Abbatia: sæculis 14, 15, et 16to. præcipuè sub Abbatibus *Ottone, Thoma, et Vincentio* gravissimam obligationem, quæ Monasterio ratione hujus Hospitalis, habendæque desuper curæ, ac Vigilantiæ perpetuò incumbit, tam *Emphatica* Abbatibus, et Conventibus ipsis succedentibus mandarunt Oratione, ut, si quando hæc pia Fundatio unquam negligeretur, ejusque reditus ipsorum incuria abalienarentur, vel ad massam Abbatia, ejusque usus nefario ausu abriperentur, ita ut pauperes, debiles, et infirmos unquam defraudari contingat, dictos successores Excommunicatione, aliisque Censuris Ecclesiasticis feriri velint, inque tali casu ipsos execrentur, omnibusque diris devoveant, &c. Verba sunt:

“ *Rogamus ergò, et adbortamur Successores nostros Abbates, et Conventus in Christi visceribus,*
 “ *et Sanctæ Matris ejus, ut curam habeant, qua-*
 “ *tenus hujus HOSPITALIS magnificè dotati bona,*

“ et reditus ad usus pauperum, debilium, et in-
 “ firmorum juxta Foundationem in perpetuum con-
 “ vertantur, et neque ad suos, neque alienos usus,
 “ quoscunque, quidpiam ex iis unquam alienetur, vel
 “ approprietur; sin secus, ipsos execramur, omnibus-
 “ que diris devovemus, et Anathemate, et Excom-
 “ municatione ipsos feriri volumus, &c.”

Quibus etiam minis, et animadversionibus non
 modò supradictæ Pontificis, et Archi-Episcoporum
 Trevirensium, Protectionis respectivè, et Indul-
 gentiarum, et Donationum Litteræ sunt præmunitæ,
 sed etiam inferioris conditionis homines eadem
 voluntate, ac cautelis suas signarunt Donationum
 et Fundationum chartas. Passim quoque hac con-
 ditione, et clausula, ut si ullo unquam tempore
 eorum possessiones Hospitali donatæ, vel quovis
 modo collatæ in alios, quàm pauperum, debilium,
 et infirmorum converterentur usus, et utilitatem,
 eorum descendentes, et agnati ultimi eas repetere,
 reapprehendere, noviter possidere, iisque gaudere
 valeant, &c.

Quare hisce temporibus Abbatia, ejusque Præ-
 sules impiæ fraudis nescij, tam assiduo in Hospi-
 tale, ejusque jura invigilarunt oculo, ut etiam,
 quum Abbatia ad ultimam esset redacta penuriam,
 Hospitalis reditus appetere, vel quovis modo fur-
 tivas

tivas iisdem inferre manus summum nefas haberetur, et sacrilegum scelus.

Cui rei comprobandæ unicum hoc sufficiet exemplum: quod nempe an. 1442, quando post trium Abbatum de Mitra contendentium factam conventionem *Lambertus à Sassenhausen* confirmaretur, et non levi pecuniæ summa pro suis, Monasteriique rebus indigeret, huncque in finem spectabile oppidum Kenn Carthusiæ S. Albani propè Treviros in Hypothecam cessisset, litteræ desuper utrimque consignatæ non semel in sequentes abeant clausulas:

“ *Excepto iudicio Capitali, et emolumentis, et obventionibus HOSPITALI S. ELISABETHÆ annuè competentibus, &c.*”

Quantam curam, ac sollicitudinem *Johannes V. ab Isenburg*, Archi-Episcopus Trevirensis, et simul Abbas S. Maximini super hoc Hospitali habuerit, ex rescriptis hujus Abbatis-Archi-Episcopi ad Conventum, et Hospitalis hoc tempore Rectorem emanatis, luculenter patet. In quibus (ad antiquam dismembrationem bonorum, et reddituum Abbatiae, et Hospitalis se referens) œconomiam, benevolamque pauperum, infirmorumque curam non modò solemniter præcipit, et

inculcat, sed ingliscentem fortè ignaviam, dolum, vel fraudem severa comminatur vindicta, ita finiens :

*“ Nam omnia, quæ HOSPITALE concernunt,
 “ omnes annumerati redditus, et bona spectant ad
 “ pauperes, debiles, et infirmos, &c.”*

An. 1610, sub Abbate Reinero à Biwern ATTILIUS Nuntius Apostolicus venit Colonia, et Visitavit Abbatiam S. Maximini. In Charta hujus Visitationis invenitur paragraphus sequens :

*“ HOSPITALE S. ELISABETHÆ maneat sub
 “ bono regimine semper, ejusdem bona, et redditus
 “ in usus pauperum, debilium, et infirmorum,
 “ ad mentem Fundatorum perpetuò convertantur,
 “ &c.”*

Circa an. 1620, Nicolaus Honthemius, quæ Coadjutor, et brevi pòst Abbas S. Maximini, Hospitalis rectoratum suscepit. Et dolendum, hunc verum Patrem pauperum improvisa et subitanea abreptum fuisse morte, quando non nisi paucis annis et Monasterio, et Hospitali, haud exigua cum laude, præfuiisset, sed

Abbates

Abbates succedentes, *Agritius**, et *Maximinius*** spiritu elationis, et superbiæ evecti, per quadraginta annos cum Archi-Episcopis et Electoribus Trevirensibus impliciti fuerunt litibus, et contentionibus; quo temporis intervallo res Hospitalis adeo negligebantur, et pessumdatae sunt, ut non modò amplissimi ejus redditus, inaudita pauperum defraudatione, et injuriâ, ad massam, et utilitatem Monasterii ad unum omnes fuerint subrepti, sed nequidem annui, et ordinarii Hospitalis indices, vel reddituum libri inveniantur confecti, aut memorati.----Quare

Desunt hîc verba, neque quisquam eloqui valeat, quantopere in tanta rerum, et tam fœda tempestate successor Abbas *Alexander Henn* (qui an. 1672 in Abbatem electus, et an. 1689, mortuus, et in *Chronologia Abbatum S. Maximini Decus Ordinis*, et *Corona Abbatum* est appellatus) indoluerit, quantoque animi angore ad taliter neglecti Hospitalis statum, tantæque obligationis incuriam suspiraverit: ita quidem, ut totam, unicamque causam, quare elapso sæculo Abbatia per quadraginta annos tantis fuerit agitata, et afflicta Calamitatibus, ceu plagam,

---

* à Reckingen.

** à Gülich.

plagam, promeritumque Dei flagellum * soli huic attribuerit fonti : quod nempe Prædecessores sui Abbates *pauperes* neglexerint, et *infirmos* defraudaverint, et hoc insigne Patrimonium Christi per tantam annorum seriem in suos, et Abbatiaë usus impiè consumpserint. Verba Abbatis Zelosissimi sunt :

“ *Christus Dominus dicet vobis : ite maledicti in*
 “ *ignem æternum, qui præparatus est vobis ; esurivi*
 “ *enim, et sitivi, et non dedistis mihi, &c. Hospes,*
 “ *infirmus, et nudus fui, et non, &c. Panis ege-*
 “ *norum est vita eorum, et qui defraudat pauperes,*
 “ *vir sanguinum est, &c. &c.*”

“ *Ego*

---

* “ Non si fermò però in questo stato il disordine : ma incominciorno li Vescovi à mancare delle Solite Eleemosine alli poveri, e ritener per se quello che dovea esser distribuito, e con li beni della Chiesa communi fatti ricchi ; facendo anco delle usure per accrescerli, et lasciando la cura dell' insegnare la dottrina di Christo, tutti si occupavano nell' *avaritia* : le quali cose S. Cipriano piange, che nel suo tempo fossero vitate, et conclude, che per purgare la sua chiesa da questi errori Dio permettesse quella gran persecutione, che fù sotto l'Imperio di *Decio*, perche sempre la Maestà Divina hà riformato la sua Chiesa ò suauemente col mezzo delli legittimi Magistrati, ò quando gli eccessi sono passati troppo oltre, con l'istromento di persecutioni.” Idem in Tratt. delle Mat. Benef.

“ Ego quoque jam per plures annos Abbas annuos
 “ redditus, et emolumenta Hospitalis S. Elisabethæ,
 “ decimas suas in Mersch, Breux, Signij, Flassignij,
 “ Hanns, Cloes, Ville-Cloes, Ruffij, Uffelskirchen,
 “ Diedenhofen, Monhofen, Mertesdorff, et S. Mi-
 “ chaelis, &c. Annuos suos redditus in Urtzig, Mat-
 “ ten, Kevenich, Kenn, Tarforst, Fell, Emmel,
 “ Rbiol, Lonquich, Fastrau, Detzem, Pölich, &c.
 “ (de quibus hîc longum foret enarrare) ad usus, et
 “ utilitatem Monasterij converti; sed ò Deus, Deus
 “ meus, ignosce mihi, quia ignorans hæc ego feci!”

Hæc, inter multa alia, propria *Alexandri* Ab-
 batis manu scripta in lugubri, et emphatica ad
 successores Abbates, et Conventus exhortatio-
 ne, in Libro, cujus titulus est: “ *Calamitates*
 “ *Monasterij S. Maximini,*” prolixè, et non sine
 stupore legenda invenies, pio Abbate his finiente
 verbis.

“ *Auxiliare, et exhortare ad succurrendum*.*”

Sæpe

---

* Hoc, cum viginti aliis rem mathematicè demonstrantibus do-
 cumentis, (specificationem iis, quorum interesse poterit, non re-
 cusabimus) religiosus memoratus 1764, Archi-Episcopo suo, (in
 observantia moniti Divini: *dic Ecclesiæ*) ante oculos posuit, qui
 de

Sæpe memoratus Abbas (*Alexander Henn*)
quàmvis sumptuosissima Ecclesiæ, Monasteriique
reædificatione, belli injuriis, Gallicisque exactioni-
bus, enormiter gravaretur, munere suo Abbatiali
nihil tenuit antiquius, nihil sanctius, quàm Hos-
pitale incessanter, et pro viribus suis restituere,
cùmque

de omnibus exempla transcribi, eaque in Archivo Archi-Episcopali
asservari jubens, suffraganeum suum (magnum illud luminare Tre-
vericum, sub nomine *Justini Febronij* maximè celebre) ad causam
seriò examinandam, desuperque referendum constituit, qui mille
dictæis, et calumniis (*a*) in religiosum evomendo incipit, et in-
gentis momenti causam duobus duntaxat verbis: *beati possidentes*,
vivæ vocis oraculo finiit: omnia preterea Hospitalis documentorum
exemplaria ex Archivo Archi-Episcopali sibi concedita aufert, Ab-
bati ea clam reddit, et officium *boni viri* (*b*) et huic et Monasterio
se præstitisse gloriatus est.

(*a*) *Apud Archi-Episcopum omni arte eum denigrare studuit: et ante omnia, nullam habere religionem incusat. Ad quod tamen: se in suffraganci infallibilitatem non credere, optimus Archi-Episcopus sapienter respondit. Historiam diplomaticam Trevirensis compilavit; et ne rem memoratu dignam, qualis Hospitale nostrum meritò esse censebitur, intactam reliquisse, vel ignorasse videatur, cum Abbate (auri cupido) in religiosi interitum conspirasse creditur, rem pauperum minimi consulens, Diplomaticus Histrio.*

(*b*) *En aliud simile officium quod pauper Abbas huic bono viro debet: præter insignem Hospitalis Fûadationem erat in hoc Monasterio antiquissimum, et à seculo decimo usque ad nostra tempora incessanter, et religiosè observatum institutum: bis in hebdomada omnibus advenientibus pauperibus (sexcenti sæpe numerabantur) certam, et non modicam panis portionem*

cumque jam ædes ejus Gallorum manu conflagra-
 sent, habitaculis adinterim in Ecclesia S. Mi-
 chaelis, alibique præparatis, *pauperes, debiles et*
infirmos denuò suscepit, et sedulò invigilavit,
 quatenus illis secundùm sacram foundationem ad
 cujuslibet indigentiam omni assiduitate inservire-
 tur; imò, quia usurpationem, defraudationem,
 vel quamlibet diminutionem hujus *pauperibus*
 sacratæ hæreditatis non nisi sacrilegam habuit, ideo
 per duos Notarios Cæsareos, et Apostolicos (no-
 minanter *Conradi, et Martini*) omnia, et singula
 Documenta Hospitalis, ejusque Foundationis Char-
 tas, unà cum suis successivè acquisitis, et quomodo
 D cunque

---

portionem distribuebant, cumque clausis Monasterij portis distributio hæc
fieret, accedentibus fortè curribus, vel rhedis aditus erat præclusus, usque
dum pium opus esset finitum; accidit non semel nostro (vel potius non
nostro) bono viro, ut Rheda sua advectus à lectionibus novo Abbati
dandis, (quibus hic infelicitè aurem præbuit) per mediam horam ante
portas detineretur; quod adeo ægrè tulit, ut pessimi instituti observantiam
diceret, et Abbati quàm facillimè persuaderet, huic operi misericordiæ in
continenti finem facere: cùmque timeret, ne multitudo esurientium sacri-
legæ repulsæ auctorem se suspicaretur, Abbas consilio ejus ductus affluen-
tibus proximo die pauperibus, viduis, orphanis, coecis, claudis, et infirmis
promulgari jubet:

Archi-Episcopum et Electorem Trevirenssem (Joh. Phil.) *viden-*
tem: hoc institutum innumeros ex vicinis provinciis allicere pauperes, illud
pro futuro gratiosissimè inhibuissè. Quantum itaque his singulis boni
viri officiis Monasterij Thesaurus, sed non benedictio cœlestis incrementum
valeat, quilibet cordatus facillè perspiciet.

cunque ipsi appertinentibus redditibus, bonis, ac emolumentis in Abbatiali Archivio exactè, et scrupulosè jussit inquiri, inventa in ordinem componi, noviter, et singulatim in Archiva referri, in authenticam redigi formam, et mediante summaria specificatione tanquam nova, et legali repartitione, hoc *insigne* Patrimonium Christi, ejusque pauperum, à Massa Abbatiae reddituum in æternum decrevit separari, ac denuò dismembrari, &c.

Nunquam hoc ab origine Imperatorum, Regumque Clementiâ et devotione *Fundatum*, ex pòst Pontificum Romanorum, et Archi-Episcoporum Trevirensium donationibus, et (quod bene notandum) *Indulgentiarum Litteris* egregiè *adauctum* Hospitale, sive Xenodochium magis floruit, quàm primis suæ erectionis sæculis, sub primævis Rec- toribus, et Provisoribus *Monachis*: Godefrido, Rudolfo, Laurentio, Wirico, aliisque electis ad hoc officium è gremio religiosi; qui mediantibus *Indulgentiarum Litteris*, et instituta (sic dicta) *Fraternitate* S. Elifabethæ, tam in Patria, quàm extra cujusvis conditionis homines ad immensas erogationes, et eleemosynarum copias noverant commovere, et incitare, &c. Et sub horum Religiosorum *Non-Abbatum* cura, et administratione Hospitale invenitur ad mentem Fundatorum fuisse satis bene gubernatum.

Cùm

Cùm autem postero ævo ipsi Abbates (quibus sufficientia alia incumbunt negotia) contra *Constitutionem Rêctores* agere, officiumque *Provisorum* Hospitalis suscipere maluissent, inexcusabilis paulatim incuria, ac impius subrepsit neglectus; et præcipuè Successores Alexandri Abbatis (non obstante nova, et integra ab ipso facta Hospitalis restitutione, omnique pro perpetua ejus conservatione adhibita ratione, et industria) hanc *piam*, et *magnificam* *Fundationem* eousque denuò negligere non erubuerunt, ut Abbate uno *ad alterum* *Succefforem* se referente, gravissimamque hanc obligationem procrastinante, vel *nullos*, vel *pau-*
cissimos susceperint pauperes, et infirmos: sicque à primordio hujus sæculi usque hodie Abbates omnes (numero quinque) NICETIUS, NICOLAUS*, MARTINUS, WILLIBRORDUS I.**

D 2

et

---

* Cùm hic Abbas Romæ pro more confirmaretur, Camera Apostolica Annata, vel jura solita certis de causis augeri petiit, sed responso accepto: "*tertiam partem Abbatiaë reddituum Hospitali S. Elisabethæ esse incorporatam*," à petito destitit.

Idem responsum (non multis antè annis) in Curia Trevirensi desideratum procreavit effectum, cùm Abbatia Contributione Provinciali plus æquo gravari quiritaretur.

** Huic Abbati, duobus ante obitum annis (an. 1760) à quodam ex religiosis suis suggestum fuit, ut certum Territorium ab Abbatia

non

et WILLIBRORDUS II. * (nulla omnino relicta Registrorum, vel reddituum annuorum mentione) totas has, et ingentes pauperum facultates in suos, et Monasterij impenderunt, et subriperunt usus, et utilitates.

Horum Abbatum (*præcipuè ultimi*) vigilantia, et fervor super Hospitalis rebus verè elanguit: stomachabundi, et nausea desuper referti, tandem sunt visi: malle se potius hæc veteris *pietatis*, et *misericiordiæ* documenta, et tabulas aboleri, suppressimere ne dicam omni arte, et studio, et æternæ tradere oblivioni, &c.

Quare

---

non multis milliaribus distans (quod 120 mille Imperial. vendi dicebant) sibi, suoque acquireret Monasterio; ad quæ Abbas confidenter respondit: “*Timeo, ne tempus sit proximum, quo à nobis petant: unde possidetis, quæ habetis immensa?*”

* *Quello, che porta la tascha, ò Borsa al presente, An. 1762, in Abbatem electus, de Hospitalis rebus (nemo melius) instructus est: sed quot, et quantas (loco hujus Foundationis) cujusvis conditionis pauperibus det Eleemosynas nemo scit, Versipellis incessanter exclamat, et cum credat, neminem scire: quod nihil det, se justificatum tenet: à juventute sanctitatis speciem præ se ferens omnes decipit: in terram continuò fixis oculis omnia quærit, quæ potest aufert, et ablata abscondit (utique non pro se, sed pro Deo) et restitutionem furti enormis et immensi, per 24 annos impunè peracti, beneplacito, successoris sui relinquit.*

“*Succesor meus, si velit, Hospitale restituat.*”

Quare non mireris, sed deplora: eò hodie de-
 ventum, ut *Hospitale*, sive *Xenodochium S. Elisa-*
bethæ adeo *celebre* quondam, adeo *magnificè*
dotatum, et piorum, credulorumque hominum
 devotione *insigniter* adauctum, nunc viduatum,
 nunc desolatum, et (*pauperum, infirmorumque* ha-
 bitaculis vel modò non existentibus, vel in quid
 nescio versis*) profanatum penitus, et spoliatum
 videris. Deplora denique Hospitalis hujus in-
 gentes, amplissimosque redditus, nullo nunc Con-
 scientiæ remorsu, in Monasterij incredibiliter
 opulenti verè superfluos furripi, et pessumdari
 usus; eosque redditus, si non ut ante Hospitalitati
 (falsò dictæ) in divites ostentandæ, epulis, luxui,
 et pompæ impendi, jam jam (quod pejus) vilissimæ,
 et

---

* Alexander Abbas (ut modò dictum) omnia invenit à Gallis vel
 diruta, vel flammis absumpta, *Hospitali non excepto*, quod quo
 loco steterit, in veteri Abbatiæ pictura videndum. Ereclia nova, et
 sumptuosissima Ecclesia, reparato Monasterio, aliisque quàm plu-
 rimis eidem appertinentibus ædificiis ultra vires ejus erat, uno
 eodemque tempore Hospitale reædificare; præparatis itaque in Pa-
 rochiali Ecclesia S. Michaelis (cui Hospitalis hortus adjacet) aliisque
 per Abbatiam locis, pro pauperum infirmorumque receptione habi-
 taculis, opus pium, cui animum intenderat (*Hospitalis ædificii re-*
stitutionem) morte præventus non explevit; debito hoc ceu *obliga-*
tione indispensabili successorum Abbatum fuorum conscientias, (et
 precibus et minis, et verbo et scriptis) Zelo sancto onerante; qui
 postquam monitum hoc salutare spreverunt, paulatim omnia alia
 improbè neglexerunt, &c.

et infatiabili inservire avaritiæ cernes, de anno in annum coacervari (quod avarum delectat) numerorum montes, tamque sacrilegè Mammonam in hac *non sanctorum sede* abscondi mecum meritò lugebis, unicis et legitimis harum sacrarum facultatum hæredibus (*pauperibus, debilibus, et infirmis*) turpiter delusis, damnabiliter defraudatis, et vera deploratione dignissimis. Igitur

“ AUXILIARE, ET EXHORTARE AD SUC-
“ CURRENDUM.”

Alexander Henn Abbas S. Max.

“ NAM OMNIA, QUÆ HOSPITALE CON-
“ CERNUNT, OMNES ANNUMERATI REDITUS,
“ ET BONA SPECTANT AD PAUPERES, DE-
“ BILES, ET INFIRMOS.”

*Johann. V. ab Isenburg Archi-Epif.
Trevir. et Abbas S. Max.*

APPENDIX;

Flindell. Sculp.

A P P E N D I X.

N° I.

DAGOBERTI REGIS DECRETUM

Datum MOGUNTIAE, Anno XII. Regni ejus.

IN nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Omnium Christianorum noverit industria, qualiter ego Dagobertus Rex potentissimus, Convenienti Consilio Episcoporum meorum, Comitumque legatos de mea parte ad Abbatem Memilianum direxi: mandans, et ut diligenter inquireret, mihi per se ipsum indicaret, quibus authoribus illud Monasterium S. Maximini constructum, vel cujus Imperio à pristinis temporibus esset subiectum. Hanc legationem Abbas cum Fratribus sollicitè percipiens, perlectisque in eodem loco quibusdam vetustissimis cartulis, inventum est ipsum

ipsum Monasterium Constantini Imperatoris fuisse Regale templum, atque jussu ejus dedicatum fore in honore S. Johannis Evangelistæ à Sancto Agritio venerabili Archi-Episcopo : In quo videlicet templo, ut idem Pater Monasterij nostræ Regalitati certa relatione patefecit, Helenâ sacrâ famulâ petente, et favente, supradictus Imperator pauperes Christi congregavit, eisque virum Dei Johannem præposuit, ut in Servitio Dei semper vacarent, et pro se orationibus insisterent, et insuper illius loci habitationem aliæ personæ noluit subdere, nisi suæ, successorumque Imperatorum potestati. His rebus ita esse firmiter intellectis, Regio more constituo, atque firmissimâ jussione præcipio ; ut nullus unquam protervè illud Monasterium, in quo Abbas supradictus præesse videtur, audeat inire, vel ullam inhumanitatem illi violenter inferre. Igitur ut assiduè recordatio mei, meorumque parentum maneret in prædicto Monasterio, ipsorum Sancti Maximini præbendariorum Victualia sub præmemorato Imperatore constituta, additis meâ ex parte prædiis augere curavi, quorum nomina hæc sunt : Kannis, Cressiacum, Luncwich, Regiodola, Vallis, Polich, Budeliacum, Talevant, Loauia. Hæc loca ad Regiam curtem, quæ dicitur Decima, pertinent. Quam curtem cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, hoc est, quidquid prædii visus sum habere à fluvio, qui nuncupatur Rubera usque ad

ad sylvam quæ dicitur Jeder: Sancto Maximino
Præfuli in perpetuam hæreditatem contradidi:
insuper etiam cum Consilio, et rogatu meorum
Principum catervis inibi Deo deservientibus, hanc
legem firmiter, ac perpetualiter in posterum ha-
bendam decrevi, scilicet, ut CENTENORUM ibi-
dem summa MONACHORUM* semper integra
maneant, et inconvulsa; excepto, si Imperatorum,
E Principumve

---

* “ Il Monacato nacque in Egitto circa il 300, fù formato nella
“ maniera, che ancora continua in quei paesi. Ma in Italia circa
“ il 350, fù portato à Roma da Atanasio, dove hebbe poco seguito,
“ e applauso in quella Città, e nelli luoghi vicini: fino à questo
“ tempo del 500, quando san Equitio, e S. Benedetto gli diedero
“ forma stabile, e lo diffusero, se ben l’institutione di S. Equitio
“ poco si stese, e presto mancò, e quella di S. Benedetto si allargò
“ per tutta Italia, e passo anco oltre li Monti. Li Monaci in quei
“ tempi, e per lungo spatio doppo non erano Chierici, ma Secolari,
“ e nelli Monasterij, che havevano fuori delle Città vivevano delle
“ loro proprie fatiche di Agricoltura, et altri artificij, et insieme
“ di qualche oblationi fatte loro da’ fedeli, il che tutto era gover-
“ nato dall’Abbate: Ma nelle Città vivevano delle loro opere et oltre
“ di ciò di quello, che gli era costituito à spese pubbliche dalla
“ Chiesa. Questi ritennero la disciplina antica molto più longa-
“ mente; li Chierici doppo divisi li beni della Chiesa perdettero assai
“ della divotione del popolo, onde erano pochi, che donassero, ò
“ lasciassero più beni à loro, e perciò sarebbe stato il fine degli ac-
“ quisti della Chiesa; ma li Monaci continuando il viver in com-
“ mune, et le opere pie, furono causa, che non si estinse nel popolo
“ la liberalità, ma lasciati li Chierici si voltò verso loro, quali furono
“ instrumento

Principumve per sæcula succedentium Benevolentiam prædiis augmentetur, vel Thesauris*: Et si propter Paganorum, vel infidelium Christianorum devastationem eisdem Christi servitoribus penuria ultra modum ingruerit, et per Thesauri effusionem expelli nequiverit, Dei Omnipotentis, et mei, meorumque Successorum habeant licentiam alodium cum familia à fidelibus illo contraditum dandi, et vendendi, antequam Dei destruantur servitia. Et ut istius cartulæ confirmatio firma in ævum permaneat, describi eam præcepi, et nostro Sigillo eam inde firmavi. Datum pridie Nonas Aprilis,

---

“ instrumento grande di accrescer le ricchezze Ecclesiastiche, et in
 “ progresso di tempo crebbero grandemente in possessioni, et entrate
 “ donate loro, et lasciate per testamento, essendo bene spese all’
 “ hora da essi in Mantenimento di molto numero di Monaci, et in
 “ Hospitalità, in Educatione, et Scole di Giovani, et in altre Opere
 “ pie, &c.”

“ Fà conto l’Abbate Tritemio, che li *Monasterij de’ Monaci Benedettini* erano fino al numero di 15000, oltre le Prepositure, e Conventi minori.” Fra Paolo Sarpi in Tratt. dell. Mat. Benef.

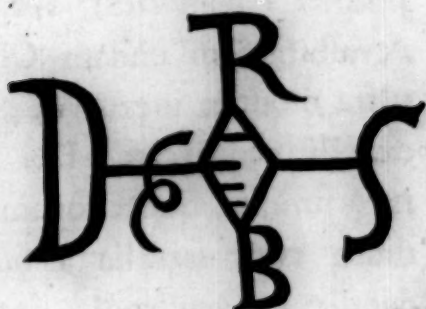
* Et certè augmentatum fuit et prædiis, et Thesauris. Posse hoc loco sustineri *mille Monachos* extra dubium est, sed cui bono? Ultra 50, vel 60, (qui, ut Regula dicit, voluntariè se castraverunt) summa ab immemoriali non excessit: Divo Fundatore in tantum (*non nisi inutili terræ pondere*) feliciter decepto.

Aprilis, Anno Regni nostri XII. MOGUNTIAE
feliciter. *Amen.*

Signum

DAGOBERTI Regis
HENRICUS Cancellarius
ad vicem RICOLFI
Archicapellani recog-
novi.

*Antiquissimum illud Diploma ita Subscriptum, ac
Sigillatum ultra mille annos conservatum integrum,
illæsumque in Abbatiali Archivio custoditur.*

E 2

Nº II.

DE R

N° II.

OTTONIS MAGNI IMPERATORIS
DIPLOMA,

Datum ROMÆ, Anno DCCCCLXII.

IN nomine Sanctæ, et individuæ Trinitatis. Otto, divinâ favente Clementiâ, Imperator Augustus.

Quàmvis omnium Ecclesiarum Dei curam nos oporteat gerere, præcipuè tamen, et specialius illius Ecclesiæ profectum, et honorem augere, et confirmare dignum duximus, de qua et per quam Regni nostri, et Imperij corroboratur status, et per quam Contectalem nostram, more prædecessorum nostrorum, dotali lege nobis associare, et in Regnum, et Imperium sublimare debemus. Quapropter fidelium nostrorum tam præsentium, quam et futurorum magnitudini notum esse volumus, qualiter nos piè salubriterque de nostri statu Regni tractantes,

devo-

devotamque sollicitudinem prædecessorum nostrorum Regum et Imperatorum, Constantini videlicet, sanctæ Helenæ filij, nec non Theodosii, Mauritij, Dagoberti, Pippini, sed et magni Karoli, aliorumque post illos usque ad nos imitari cupientes, Adelhaidam conjugem nostram dilectissimam cum Abbatiâ S. Johannis Evangelistæ, quæ in suburbio Trevirorum sita est, ubi S. Maximinus pretiosissimus Confessor corpore quiescit, cum omnibus Ecclesiis, et possessionibus ad eam in quibuscunque locis justè et legaliter pertinentibus, sicut antea, cum nuptiali fœdere, et Regali Consecratione eam nobis associaremus in Regnum ultra montes in Galliæ partibus, ita nunc, et in hac Romana urbe, sanctissimo viro Johanne summo et universali Papa, Beati Petri Apostoli vicem gerente, per Apostolicæ suæ Auctoritatis Privilegium confirmante, cum præfatâ Abbatiâ sicut primitus in Regnum, ita et nunc in Imperium dotamus, sublimamus, et corroboramus: Præcipientes videlicet, et per hoc nostræ auctoritatis Privilegium firmissimè decernentes, ut idem locus, cui venerabilis vir, Williherus Abbas jam præesse dignoscitur, à Regni dote quacunque arte vel ingenio, nunquam avellatur, nec alicui Sedi, vel Ecclesiæ, nec alicui Ecclesiasticæ, vel mundanæ personæ famula, aut Appendix unquam subjaceat. Sed sicut sub Prædecessorum nostrorum, sic sub nostro quoque Successorumque nostrorum Mundiburdio

et

et Defensione, et Apostolicæ Sedis dotata munimine ab omni perturbationis molestia libera semper, et immunis permaneat. Decernimus etiam atque constituimus, ut præfatus Abbas, omnesque sui successores prædictæ conjugî nostræ, Adelheidæ scilicet, Imperatrici, aliisque post illam Reginis, vel Imperatricibus ad Capellam, ad mensam in Curia Regia serviant, et Servitium, quod in secundo semper anno de eâdem Abbatiâ, dictante Justitiâ, daturi sunt, sibi exhibeant. Ipsi verò, quotiescunque ad Regalem Curiam venerint de Regia mensa pascantur, et inter Curiales et Domesticos Regis, et Reginae, qui Regio cibo vescuntur, non infimi semper habeantur, prout decet illum sacratissimum locum, et provisores, ac Ministros illius Ecclesiæ, per quam cuncti Reges, et Imperatores per vicissitudines temporum cum suis conjugibus in Regnum, et Imperium semper confirmabuntur. Statuimus insuper et hac nostra Imperiali Auctoritate ad præbendam Fratrum in antedicto Monasterio Deo, Sanctisque ejus fervientibus corroborare decrevimus, quidquid sub Antecessoribus nostris, Constantino, Dagoberto, Pippino, Karolo, Arnulpho, et Henrico Patre nostro ad nostra usque tempora, ad peculiaritatem illorum in Ecclesiis, aut locis supernotatis pertinere videbatur, ut ex his victum, atque vestitum consequantur : hoc est Apula, Suaveheim, Evernesheim, Mannendal, Narheim, Buckinheim, Alfontia, Scherin-

Scheringesfelt, Vkinestheim, Bafinbach, Siemera, Gunthereshusen, Ruosbach, Holzhusen, Folemaresbach, Rivenaha, Loavia, Windingun, Ochisheim, Ratersdorf, Buftat, Meisbrath, Ebano, Decima, et Vallis cum suis pertinentiis, Markedeth, Daleheim, Linniche, Miersbe, Evelinga, Fula, et quod in pago Salnense, vel in Civitate Metensi, vel circum circa in Villa Wilere in vineis, aut agris habere videntur; vel in pago Nahgowe, in his Ecclesiis, Cozovesheim, Albuch, Wildstein, Wienheim, aut juxta Mosellam, Diedenhouun, five quod ultra Rhenum in curte, quæ Prichina vocatur, cum omnibus ad eam pertinentibus S. Maximinus habere videtur. Murmirdinga et Druhdilinga, quæ ad Cellam in Tavena aspicere probantur. *Hæc igitur Loca, et possessiones, et omnes S. Maximini Ecclesias, cum Decimis, et Salicis Decimationibus ad præbendam Fratrum, et AD USUS HOSPITUM, PEREGRINORUM, ac PAUPERUM delegamus, et corroboramus.* Et ut nullus Successorum nostrorum Regum, vel Imperatorum, neque Abbas aliquam de prædictis Curtem, vel Ecclesiam cuiquam beneficiare præsumat, per hoc nostræ auctoritatis præceptum firmissimè præcipimus. Et ut hoc, quod ad honorem Regni nostri, et Imperij, et ad utilitatem ejusdem loci statuimus, firmum semper, et stabile permaneat, Cartam hanc inde conscribi, et Sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum

Signum

Domini OTTONIS Magni
et invictissimi Imperatoris
Augusti.

LUDOLPHUS Cancellarius ad
vicem WILIELMI re-
cognovi.

Data Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXII.
Indictione quinta. Anno Imperij Domini OT-
TONIS Primo. Regni verò Serenissimi Regis
OTTONIS, Filij ejus, Secundo. Actum Romæ;
in Dei nomine, feliciter. *Amen.*

Hoc, et sequentibus Imperatorum, ac summorum Pontificum Di-
plomatibus, et Bullis ritè perspectis, facile videre licet, quid nempe
Abbatem Henricum à Broich, et tunc temporis Conventum, inducere
potuerit ad tam amplam Hospitalis erectionem suscipiendam : ut enim
gravissimæ obligationi, qua AUGUSTISSIMI Abbatæ Fundatores
non ita pridem eos obstrinxerant, debitè satisfacerent, et Consci-
entias suas, et Successorum suorum semel exonerarent, annuente
Sede Apostolica (quod æquum, ac justum censebant) exequebantur,
et dismembrata integra tertia parte omnium Monasterij reddituum et
bonorum, eaque in pauperum et debiliū et infirmorum usus in per-
petuum. constitutā, HOSPITALE sive XENODOCHIUM construxerunt
AMPLISSIMUM,

AMPLISSIMUM, ejusque Foundationem (modò magnificam) MAGNIFICENTER adaugere auduerunt ; in quibus omnibus quomodo, et qualiter devota credulitate *Principum* et *Populi* successerint, supra enarravimus ; et si ineras ; Hoc HOSPITALE non tantùm SEMEL, sed itq̃ esse fundatum, rectè judicas : et si addas ; hanc *Opulentissimam Abbatiam*, hinc loco ablata et defraudata, CENTUM AN-
NORUM SPATIO, minimè posse restituere, à veritate non aberrabis.

N° III.HENRICI II. SIVE SANCTI
IMPERATORIS,

Datum in TRIBURIA, Anno MXXIII.

IN nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis. Henricus, divinâ favente Clementiâ, Romanorum Imperator, Augustus. Quamvis ab Ecclesiasticis Institutionibus, et à paternis præjudiciis nulli sit licitum deviare, nostri tamen juris est præ cæteris id solum, et speciale, ut unde fideles nostri infra regnum nostrum gravantur, aut unde Ecclesiæ Dei detrimentum majus, quàm commodum patiuntur, in melius debeamus commutare: idcirco fidelium nostrorum tam præsentium, quàm futurorum solertia notum fieri cupimus, qualiter nos ex Abbatia S. Johannis Evangelistæ, et S. Maximini, quæ in suburbio Trevirorum sita est, ubi Haricho Abbas*

F 2

præesse

* Vide Encyclop. verb. *Diète*.

præesse videtur, quasdam curtes, et territoria, villas et possessiones, scilicet sex millia, sexcentos, quinquaginta sex mansos*, ut veriùs computari potuit, à præfato Abbate in beneficium accepimus et his fidelibus nostris, *Ezzoni* videlicet *Palatino Comiti*, et *Henrico Duci*, nec non *Ottoni Comiti*, ea conditione beneficiavimus, ut quia præfatus Abbas jam senio confectus, commodè nobis domi, militiæque servire non poterat, ipsi, et hæredes, qui hæc beneficia habent, pro eodem Abbate, suisque successoribus curiam regalem petant, et in expeditionem eant: Abbas verò, sui que successores à curia Regia, et ab omni Expeditione omnino sint liberi; nisi in Moguntinensem, sive Metensem, aut Coloniensem Civitatem, ad generale Consilium, sive Colloquium aliqua necessitate cogente, fuerint invitati. Et ne animæ nostræ inde Detrimentum patiamur, si ea, quæ à fidelibus Christi eidem sacratissimo loco tradita sunt, aut collata, nos injustè videamur auferre, Servitium quod nobis, et quibusdam Prædecessoribus nostris, in Secundo semper anno de eadem Abbazia traditum est, pro timore Dei, et Veneratione S. Johannis, et Sancti Maximini, et ob interventum Aribonis Mogun-
ciacensis,

---

* Mansus videtur idem quod Hida: quod uno Jugo per Annuam Arationem excoli posset.

ciacensis, et Piligrimi Colonienſis, et Popponis Trevirenſis, Venerabilium Archi-Epiſcoporum, aliorumque fidelium noſtrorum, Deo ſanctoque Johanni, et Beato Maximino, cunctiſque poſt eos inibi Abbatibus in perpetuum indulgendo ignovimus, et ignoſcendo indulſimus. Et ne quis Succeſſorum noſtrorum, Regum, vel Imperatorum, idem ſervitium in periculum animæ noſtræ ac ſuæ inde ulterius exiſcat, niſi eadem bona, quæ nos non tam in noſtrum, quàm in eorum ſervitium inde diſtraximus, ex integro reddat, aut reſtituat, noſtra Imperiali Authoritate conſtituendo præcipimus, et præcipiendo confirmamus. Jubeamus etiam, atque interdiciamus præſato Abbati, ſuiſque Succeſſoribus in perpetuum, ne de reliquis curtibus, Eccleſiis, ac poſſeſſionibus, quæ ad peculiarem præbendam Fratrum, Deo ibi famulantium, à noſtris prædeceſſoribus Regibus, aut Imperatoribus, Dagoberto videlicet, Pippino, Carolo, Ludovico, Arnolpho, item Carolo, Viendiboldo, nec non à tribus Ottonibus in noſtra uſque tempora, et per nos etiam delegata ſunt, et conceſſa, alicui de majoribus, ſive liberis hominibus, aut alterius Eccleſiæ, vel alienæ familiæ quibuslibet ſervitoribus, quidquam beneficiare, vel ab eorum jure quoquo modo abalienare præſumant. Hoc eſt in his locis: Suabheim, Heſineſheim, Bricinheim, Evereſheim, Weldinſtein, Albucha, Cozol-

Cozolvesheim, Bingin, Holtzhufa, Apula, Alfontia, Sceringesfelt, Hukinesheim, Bukinheim, Siemera, Manneldal, Narheim, Folemareshack, pro Luesdervoth, Gracho, Decima, Vallis cum suis pertinentibus, Rathersdorff, Bicendorff, Meisbrath, Ebano, Arnolfesberg, Lieznich, Okisheim, Rivenacha, Loavia, Windingis, Lukefingis; et in pago Salingouue, Dincriche, Luolkurt, Bifangis; et in civitate Metensi, et circum circa, domos, vineas, agros, et areolas; et in his locis Diedenhoven, Wilare, Bessiac, Lucelenkiricha, Tavena, Druhdelinga, Murmeringa, Meroldivilla, Wimerekiricha, Straza, Crufta, Seranna, Marchidith, Krisho, Billich, Curmiringen, Brunnacha, Hanivilleri; insuper etiam in pago Drachere locus, qui vocatur Guntershusen; nec non in pago Einriche, locus alius, vocabulo Prichina, cum omnibus ad se iustè, et legaliter pertinentibus, vel aspicientibus rebus. Has duas curtes ad Sagimen, et ad femoralia, mantelas, etiam et mensalia Fratrum, nec non *ad INFIRMORUM curam, et DEBILITUM, et ad Susceptionem HOSPITUM, nec non ad Recreationem PAUPERUM, et PEREGRINORUM*, sicut Antecessores nostri constituerunt, ita et nos specialiter constituimus, atque firmavimus, ut ex his locis, et Ecclesiis nullus Abbas, nulla alia persona, magna five parva, alicui libero, aut alieno homini, ut antea diximus, aliquid beneficiare, vel à præbenda Fratrum

Fratrum quoquo modo abalienare præsumat, firmissimè præcipimus, sed liceat inde Abbati, suisque Successoribus luminaria Ecclesiæ restaurare, ædificia recuperare, et quæ necessaria tantummodo Fratribus sunt, procurare. *De Ecclesiis Verò, et de omnibus per totam Abbatiam Salicis Decimationibus nulli omnino beneficium aliquod concedi permittimus, sed IN USUS HOSPITUM, PAUPERUM, ac PEREGRINORUM perpetualiter constituimus, atque Sancimus.* Constituimus præterea hoc, et hac nostra Imperiali Auctoritate firmamus, ut si quis fortasse illorum, aut filij filiorum suorum, quibus bona et possessiones Sancti Maximini beneficamus, sine hærede fuerit defunctus, beneficium, vel quidquid ab eodem loco habere visus est, sub jus, et dominium præfatorum Sanctorum, et Abbatis, ac Fratrum ipsius Monasterij redeat, et transeat, et ad amplificandam Congregationem, nec non ad Regale servitium, quantum Abbas inde sine detrimento aliarum rerum Ecclesiæ bene perficere possit, absque omni contradictione permaneat. Insuper etiam concedimus, atque præcipimus, ut idem Abbas, sui que Successores potestatem habeant, Advocatias omnes Monasterij sui, cui velint dandi, cui velint justo judicio tollendi: et ut Advocati nullum post se ponere audeant, qui vocetur proadvocatus; nullumque placitum præter tria jure debita in Abbatia tenere præsumant. Nec cuiquam illorum liceat,

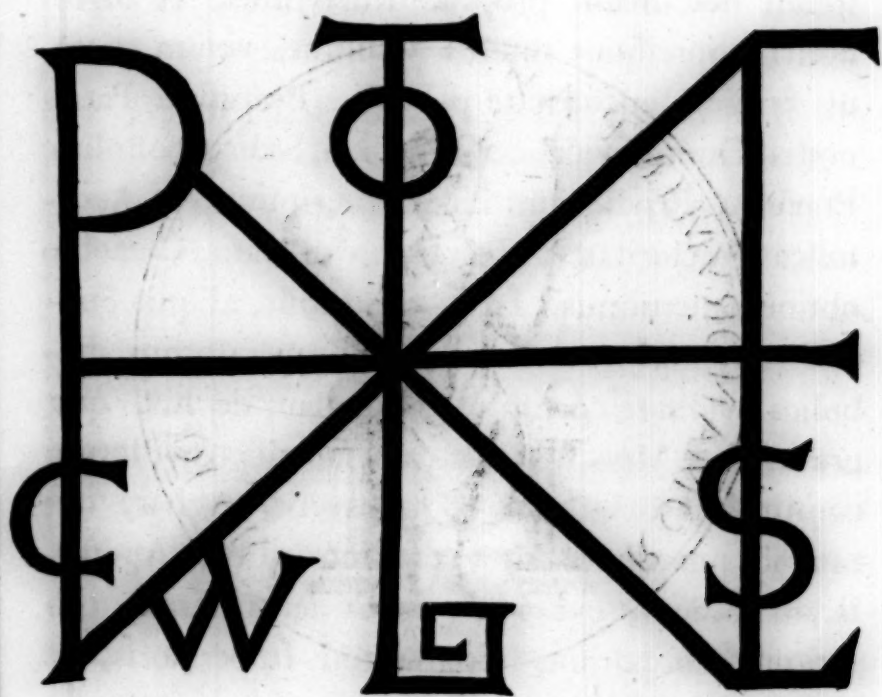
liceat, aliqua Violentia homines gravare, aut vi Paraveredos eorum, aut pecora tollere, vel quicquam super Officiales, aut Ministros, five Mansionarios, seu omnia Jura Abbatis constituere. Et ut hoc nostræ Authoritatis præceptum inde conscriptum, firmum et stabile semper permaneat, non solum hoc manu propriâ firmavimus, et Sigilli nostri impressione muniri jussimus, verum etiam, ut firmiori auctoritate polleret, Beatissimi Patris nostri, Domini videlicet Benedicti, Sedis Apostolicæ Præfulis, Privilegium inde conscriptum, et Apostolica Auctoritate roboratum, præfato Cœnobio obtinere meruimus. Ut si, quod absit, aliquis Successorum nostrorum, Regum, vel Imperatorum, diabolica aviditate corruptus, quicquam de his, quæ præfati sæpe Monasterij Fratribus ad quietem illorum constituimus, imminuere tentaverit, Abbas, qui tunc ibi præesse videbitur, ac Fratres liberè Apostolicam Sedem, cui idem locus sacratissimus sub antiquis temporibus Constantini Imperatoris, et Helenæ Matris illius addictus esse dignoscitur, fiducialiter appellent, et ad eam, quasi filij ad Matrem confugiant, ut ab ea, sicuti dignum est, fulciti, aut ea, quæ inde abstulimus bona sua recipiant, aut quod nos pro tantis bonis, et possessionibus Sancti Johannis et Sancti Maximini inde Abbatum ad quietudinem illorum ordinavimus, atque firmavimus, Apostolica Authoritate roborati obtinere prævaleant.

Signum

Signum

Domini HENRICI Romanorum invictissimi
Imperatoris Augusti.

GUNTHERUS Cancellarius, vice ARIBONIS
Archicapellani, recognovi.

Data quarta Idus Decembris, Indictione sexta,
Anno Dominicæ Incarnationis MXXIII. Anno
verò Domini Secundi HENRICI regnantis, vige-
fimo tertio, Imperij autem decimo. Actum in
Triburia, Regia Villa, Palatio publico, in Dei
nomine. *Amen, Amen.*

Nº IV.

HENRICI III. IMPERATORIS,

Datum MOGUNTIAE, Anno MXLIV.

IN nomine Sanctæ et individue Trinitatis. Henricus Divinâ favente Clementiâ rex. Cum Regiæ dignitatis officium sit, diversarum partium negotia piâ sollicitudine prævidere, maximè tamen, et magis propriè illius Ecclesiæ utilitatibus consulere nos decet in omnibus, per quam Regni nostri statum confirmare, et contestalem nostram dotali lege, et legitimo jure in Regnum nobis associare, et sublimare debemus. Quapropter fidelium nostrorum tam præsentium quàm futurorum Universitati notum esse volumus, qualiter nos de nostri statu Regni tractantes, dilectissimam nobis in Christo contestalem Agnetem, à cunctis Regni nostri Principibus electam, et Regali more, ac piâ omnium fidelium

delium nostrorum devotione, in Moguntinâ Civitate
solemniter consecratam, et Regalibus insignibus
decoratam, ad honorem Regni nostri sublimavimus,
corroboravimus, et secundum morem, et instituti-
onem piissimi Genitoris nostri Conradi Imperatoris
invictissimi, aliorumque Prædecessorum nostrorum
Henrici, et trium Ottonum, Arnolffi, magni Ca-
roli, Pipini, Dagoberti, et aliorum Regum, et
Imperatorum usque ad nos, cum Abbazia S. Max-
imini, pretiosissimi Confessoris Christi, quæ in su-
burbio Trevirorum sita est, quam Constantinus, et
Helena Regina in Christo sacratissima in honorem
S. Johannis Apostoli, et Evangelistæ primitus
construxerant. Hac igitur, et cum omnibus rebus,
Ecclesiis, et possessionibus ad eam in quibuscunque
locis justè, et legaliter pertinentibus, præfatam
conjugem nostram, Agnetem scilicet, nobis in
Christo charissimam, dotali lege, et legitimâ Regni
dote ad Thronum, et honorem Regni nostri dota-
vimus, sublimavimus, et confirmavimus, ut sicut
revera per B. Petrum Apostolum, et Discipulos ejus
sanctissimos, Eucharium, Valerium, Maternum,
in Trevirensi Episcopio, et inde per totam Galliam,
Catholicæ fidei primitus cœpit pullulare, et initiare
Sacramentum; ita et per hanc prædictam Abbati-
am, omnes Reges, et Imperatores cum suis conjugibus
propagandæ sobolis incrementum, et Regiæ potes-
tatis, ac dignitatis semper percipiant testamentum.

Decernimus

Decernimus etiam, atque hujus nostræ Regiæ Auctoritatis confirmamus edicto, ne eadem Abbatia alicui Sedi, vel Ecclesiæ Famula, aut appendix unquam subjaceat: sed sicuti sub Prædecessorum nostrorum, sic sub nostro quoque, Successorumque nostrorum Mundiburdio libera semper permaneat: Addentes videlicet, et constituentes, ut Poppo ejusdem loci Abbas, sui que Successores, prænominatæ Conjugi nostræ, Agneti scilicet, aliisque post illam Reginis in Regali Curia semper serviant, et obsequantur: et quia sub Henrico Imperatore ea bona illis ablata sunt, unde ad militiam ire, vel nobis in secundo semper anno Regale Servitium persolvere, vel unde se, suosque victitasse videbant, volumus, atque constituimus, ut quotiescunque ad Curiam Regiam venerint, five vocati fuerint, de Regiâ mensâ pascantur, et inter Curiales, et Domesticos Regis et Reginæ non infimi semper habeantur, sicut revera Magistros, ac Provisores illius Ecclesiæ decet, per quam Regum, et Imperatorum conjuges in Regnum, et Imperium semper consecrari, et confirmari videbuntur.

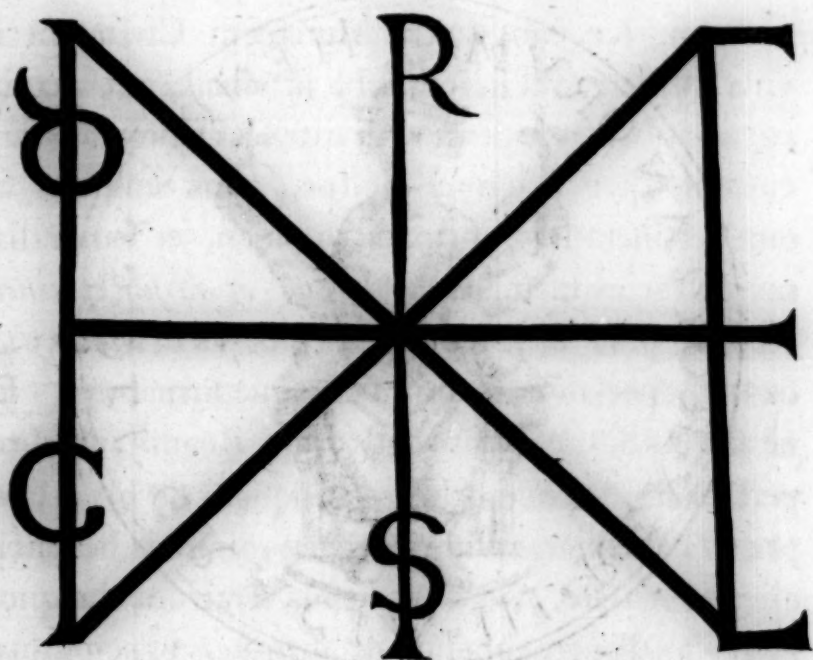
Constituimus præterea, et ad præbendam Fratrum, inibi Deo famulantium, specialiter delegamus, quidquid sub temporibus Caroli, prout ipse disposuit, aliorumque prædecessorum nostrorum Regum, vel Imperatorum ad peculiaritatem illorum pertinere.

nere cognovimus : id est, has Ecclesias : Gozovesheim, Abbucho, &c. Diedenhouun, &c. *Insuper omnes S. Maximini Ecclesias cum Decimis, et Decimationibus, et omnes Salicas Decimationes, quas IN USUS HOSPITUM, PEREGRINORUM, ac PAUPERUM destinamus : vel quidquid in his locis habere videntur hactenus, hoc est Suaueheim, Evernesheim, &c. aut juxta Metensem Civitatem in villa Willere, vel in ipsa urbe in vineis, aut areolis, aut agris habere videntur, et ultra Rhenum fluvium curtem, quæ Prichina dicitur, cum omnibus ad eam pertinentibus, quam ad sagimen, et femoralia, mantelas, et mensalia Fratrum, et ad susceptionem HOSPITUM, ac PAUPERUM, ac INFIRMORUM, curam, specialiter statuimus, atque firmamus. Et ne aliquis Successorum nostrorum Regum, vel Imperatorum, neque Abbas quidquam de his rebus, præter hæreditaria illius Ecclesiæ ministris beneficia alicui præstare, vel à præbenda Fratrum quoquomodo abalienare præsumat, firmiter præcipimus, et præcipiendo firmamus, cui rei testem chartam hanc inde conscribi, et sigilli nostri impressione jussimus insigniri.*

Signum

Signum

Domini HENRICI Tertij, Regis invictissimi.
 EVERHARDUS Cancellarius, vice Domini
 BARDONIS Archicancellarij, recognovi.

Data 8 Kal. Augusti. Anno Incarnation. Domini
 MXLIV. Indictione XII. Anno, autem Domini
 HENRICI Tertij Ordinationis ejus XVI. Regni
 vero quinto. Actum Moguntiae : in Dei nomine,
 feliciter. *Amen.*

Nº V.

LEONIS IX. PONT. MAX. BULLA,

Data Indictione IV.

LEO Episcopus Servus Servorum Dei, Ecclesiæ in honorem Sancti Johannis Evangelistæ, Sanctique Maximini Confessoris in Suburbio Trevirorum specialiter dedicatæ, et præterea Theoderico Abbati, suisque Successoribus, Monachis etiam inibi Deo famulantibus, Salutem, et Apostolicam Benedictionem. Sacri Apostolatus Ordo, et Sanctæ Romanæ Sedis pia Devotio id semper exigit à nobis, ut vigilanter Ecclesiarum sollicitudinem gerere, et utilitates famulorum Dei dignè providere debeamus in omnibus. Idcirco propter amorem Domini, et ob petitionem dilectissimi filij nostri, Henrici videlicet, Imperatoris Augusti, Ecclesias, et Villas, ad Victualia Monachorum in præfato

H

Cænobio

Cœnobio Deo famulantium specialiter pertinentes, nostræ Apostolicæ Authoritatis privilegio ad usus illorum, prædecessorum nostrorum more confirmare decrevimus. Volumus itaque, et sacræ primæ Sedis Authoritate sancimus, ut in Ecclesiis, Villis, ac possessionibus, quæ ad præbendam prædictorum Fratrum à Regibus, et Imperatoribus, Dagoberto videlicet, ac Pippino, Carolo, Ludovico, Arnulpho, Henrico, Conrado, et à tribus Ottonibus, sive à præfato filio nostro charissimo, Henrico scilicet Imperatore Augustissimo, concessa, vel attributa sunt, nullius personæ magnæ vel parvæ Violentiam patiantur, sed victum inde, atque habitum consequantur, hoc est Apula, Schwabenheim, Brincisheim, Evernisheim, Heinsinesheim, Vehinsheim, Scheringesfelt, Bubenheim, Alfontia, Basinbach, Siemera, Mamendal, Narheim, Luesderouorf, et de his Ecclesiis, Gozolvesheim, Albuscha, Weldenstein, Wanheim, Flanheim, Nusum, et de Villa Gundershausen, aliisque ad eam pertinentibus, id est, Ruosbach, Holtzhausen, Daffendal, Sueppenhausun, et ex his locis Rivenacha, Leouum, Gracho, Decima Vallis cum suis pertinentiis, Mayrchidith, Billiche, Keriskee, Daleheim, Bislee, Wilre, Druhdilginga, Mambra, Murmiringa, Ecclesia in Steinsela, Diedenhoun, Wimareskircha, Berge, Crufta, Luterensdarra, Tavena, Lindiche, Mersche, Bisanga, et quæ infra,

fra, et extra Civitatem Metis in Domibus, aut vineis, agris, aut areolis habent, quæve in pago Bengouue, his in locis Rathersdorff, Buſtat, Franckingun, Ebena, vel Meiſbrath poſſident, aut quæ juxta Maſſam fluvium in Camiringun, et Fractura, aut in pago Eiffela, his locis Vahisheim, vel Lieznich ad idem Monasterium pertinent, Curtem etiam quandam Vocabulo Prichina in pago Einriche ſitam; quam, ſicut eiſdem Fratribus præſatus dilectiſſimus filius noſter, Henricus videlicet, Imperator Auguſtus, ante aliquot annos abſtulit: ita in noſtræ Apoſtolicæ Authoritatis patrocinio commonitus reddidit. Et ne quis ea ulterius a præbenda Fratrum cuiquam præſtando ſubtraheret, ſuo præcepto firmavit, Noſque ut idem faceremus devotiſſimè poſtulavit, quatenus iidem Fratres de prædictâ Villâ, aliisque ad eam pertinentibus ſagimen interdum habeant; et ſecundum præceptum ſanctæ Regulæ *hospites ſuſcipiant, et INFIRMORUM, DEBILIORUMQUE curam agentes PEREGRINORUM, ac PAUPERUM Uſibus fideliter inde deſerviant*: ſemoralia etiam, ac mantelas, et menſalia ad uſus neceſſarios inde percipiant. Igitur ut iidem Fratres prælibata loca cum omnibus pertinentiſ ſuis, *et omnes totius Abbatie Eccleſias cum Decimis, Dote, dotalibusque ad ipſas pertinentibus, et cunctas Salicas Decimationes, quas IN UſUS HOSPITUM, PEREGRINORUM, ac PAUPERUM concedimus,*

sub eorum cura teneant, et juxta suum arbitrium
 securè, quietè, et pacificè possideant, Divina ob-
 testatione, et hac nostra Apostolica Confirmatione
 taliter illis roboramus, ut nullus Imperator, nullus
 Rex, nullus Abbas, nullus Dux, nullus Comes,
 aut Vice-Comes, nullæ Ecclesiasticæ Dignitatis,
 vel mundanæ conditionis magna, parvaque persona
 alicui libero homini, sive alterius Ecclesiæ, vel
 Domini famulo, vel ministro aliquid inde præ-
 stare, vel à præbenda Fratrum quoquomodo aba-
 lienare præsumat: sed juxta id, quod Sanctæ Apo-
 stolicæ Sedi Jure subiectum esse debet, et sub
 Mundiburbio Regum et Imperatorum constat,
 absque omni contradictione ad usus Monachorum
 perpetualiter permaneant. Si quis autem (quod
 absit) nefario ausu præsumpserit hæc, quæ, vel
 à nobis, aut aliis Prædecessoribus nostris S. R.
 Ecclesiæ Pontificibus Sanctissimis ad laudem om-
 nipotentis Dei pro stabilitate jam dicti Vene-
 rabilis Cœnobij statuta sunt, infringere, aut in
 quoquam violare studuerit, ex Authoritate omni-
 potentis Dei per interventum Beati Petri Aposto-
 lorum Principis, cujus vice fungimur, et nostræ
 humilitatis Apostolicæ constitutione Anathematis
 vinculo inextricabiliter innodamus.

Dat.

Dat. xvii. Kal. Februarij. per manus Vdonis
 Sanctæ Apostolicæ Sedis Cancellarij, et Bi-
 bliothecarij, et Tullensis Pinnicerij, Anno
 Domini LEONIS IX. Papæ II. Indictione iv.
 Incarnationis Domini MLI.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1155 6TH AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10017

ALBANY, N. Y. 1887

From the Library of the

ALBANY, N. Y. 1887

Nº VI.

HENRICI III. IMPERATORIS,

Datum TREVIRIS, Anno MLVI.

IN nomine Sanctæ et individuæ Trinitatis. Henricus, divinâ favente Clementiâ, Romanorum Imperator Augustus. Si Ecclesiis vel Cœnobiis divino cultui mancipatis alicujus patrociniij, vel defensionis Solatium adversus insolentiam perfidorum, vel malignorum hominum præbuerimus, Divinitus nos, proculdubio, remunerari confidimus. Quapropter fidelium nostrorum tam præsentium, quam futurorum magnitudo comperiat, qualiter nos ob amorem Dei, et per interventum Carissimæ Consectalis nostræ Agnetis Imperatricis Augustæ, nostrique filii dilectissimi Henrici Quarti Regis, crebram et importunam querimoniam Theodorici Reverendi Abbatis de Cœnobio Sancti Maximini benignè suscepimus

cepimus ; de multis scilicet oppressiōibus, quas familia S. Maximini patitur, ab Advocatis, et Comitibus eam defendere magis, quam dissipare, vel affligere debentibus, quæ non solum antiquis legibus destituta, sed ita potius in servitutem Advocatorum est omnimodis redacta, ut non quasi Regalis, sive Regiæ Dotis eadem Abbatia, sed vel propria magis eorundem Advocatorum esse videatur ancilla : unde in præsentia nostri, aliorumque fidelium nostrorum Eberardi Trevirensis, Luitbaldi Moguntiensis, Venerabilium Archi-Episcoporum, Adelberonis Mentensis, Theodorici Virdūnensis, Episcoporum, nec non Ebbonis Fuldensis, Ruobberti Prumiensis, Odalrici Laureshamensis, Samuelis Vicinburgensis, Ruobberti Muorbacensis Reverendorum Abbatum, Godefridi, Gerardi, Friderici Ducum, Gisilberti, Hermanni, Theodorici Einichonis, et Berhdolfi de Struomburgh Comitum, aliorumque fidelium nostrorum duodecim de Servientibus, qui Scaremanni dicuntur, et xxiv. ex antiquioribus de familia per Sacramentum jurare et confirmare decrevimus, quibus Legibus, vel Juri sub tempore Henrici Ducis Senioris, et Henrici Ducis Junioris servientes, aut familia loci illius subjaceret, qualiter placita, et judicia fierent, ad quem Præbendarii, qui ante portam, vel circa urbem sunt, aut in Cellula, quæ Tavena, vel Apula dicitur, respectum habere deberent, ut ipsi, et posterī eorum eodem Jure, eademque

que lege exinde perfruerentur. Confirmatum est itaque eorum Sacramento, &c.

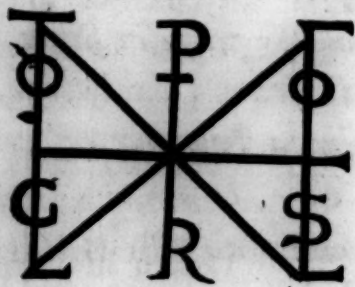
Omnes Ecclesiæ et Salicæ Decimationes, tam in Agris, quam in Vineis, sive in Silvis ubicunque in prædio Sancti Maximini jacentibus, tam in Kiliwualde, quam in Silva circa curtem Steinsela, vel Castrum Lauzelenburg, aut in Hart, vel Waber, juxta Talevanc adjacente, ad Susceptionem HOSPITIUM, et PAUPERUM DEBENT PERTINERE. In suis verò Silvis, quas adhuc Abbas, aut Fratres habere videntur, quidquid sibi utile videbitur, exceptis feris bannitis, decet eos liberè disponere. Ad-
dimus etiam nos, et nostra Imperiali Authoritate firmissimè interdicimus, ut nullus Advocatorum aliquod placitum præter tria Jure debita in Abbatia habeat; nullus illorum hospitia, seu servitia in Curtibus Abbatis, aut Fratrum, sive à rusticis, violenter exigat; nullus eorum per incisiones, aut petitiones, homines gravare, aut vi pecora illorum, aut Paraveredos tollere præsumat: quia sex millia, septingentos, quinquaginta, et amplius mansos de bonis Sancti Maximini, unde Abbas in militiam ire, et nostræ contestali, vel nobis in secundo semper anno servire debuit, ad hoc idem Advocati ex nostra parte habent in beneficium, ut cætera, quæ Fratribus remanserant, absque omni Advocatorum molestiâ, quietè possideant. Harum omnium rerum

testem Cartam hanc inde conscribi, et Sigilli nostri
impressione jussimus insignari.

Signum

Domini HENRICI Tertij
Regis invictissimi Roma-
norum Imperatoris Au-
gusti.

WINITHERIUS Cancellarius, vice LIUTBOLDI Archicancellarij, et Archicapellani recognovi.

Data prid. Ka. Julij, anno Dominicæ Incarnationis
MLVI. Indictione IX. Anno autem Domini
HENRICI Tertij Regis, Secundi Imperatoris
Ordinationis XXVIII. Regni vero XVIII. Imperij
X. Actum Treviris: in Domino; feliciter. *Amen.*

N° VII.*HENRICI* IV. IMPERATORIS,

Datum in TRIBURIA, Anno MLXVI.

IN nomine Sanctæ, et individuæ Trinitatis. Henricus, Divinæ pietatis adjuvante Clementia, Rex. Si locis Divino Cultui mancipatis, et inibi Deo famulantibus dignè consulimus, multò magis illi loco Sacratissimo aliqua pietatis opera impendimus, per quem, et à quo Regni nostri statum semper confirmabimus, et conjugem nostram legitimo Jure nostræ Regalitati in Regnum associare, dotare, et sublimare debemus. Proinde cunctis fidelibus nostris, tam præsentibus scilicet, quam futuris notum esse volumus, qualiter nos de nostri statu Regni tractantes Berhdam contectalem nostram in Christo nobis dilectissimam à cunctis Regni nostri Principibus electam, Regalibus nuptiis in Villa

Triburia nostræ Regalitati copulavimus: et secundum morem, et institutionem piissimi genitoris nostri, Avique nostri, Henrici videlicet, atque Chuonradi invictissimorum Imperatorum, aliorumque Prædecessorum nostrorum, Regum, et Imperatorum, Henrici, nec non trium Ottonum, Arnolphi, Magni Karoli, Pippini, Dagoberti, Constantini, et omnium Regum, et Imperatorum à tempore præfati Constantini, et Helenæ Matris illius sanctissimæ usque ad nos, cum Abbatia S. Maximini, qui in suburbio Trevirorum corporaliter quiescit, cum omnibus rebus, et Ecclesiis, ac possessionibus ad eam in quibuscunque locis justè et legaliter pertinentibus prænominatam conjugem nostram, Bertham scilicet Reginam, legitimo Jure in regnum nobis associavimus, dotavimus, ac perpetuo jure firmamus: ut sicuti revera primitus per Beatum Petrum Apostolum, et discipulos ejus sanctissimos, Eucharium, Valerium, et Maternum, et postea per beatum Agritium, Maximinum, ac Paulinum in Trevirense Episcopio, et inde per totam Galliam, Catholicæ Fidei, et Christianæ Devotionis cepit pullulare, et initiare Sacramentum, ita per præfatam Abbatiam Sancti Maximini omnes Reges et Imperatores, ac Conjuges illorum Regiæ Dignitatis, et propagandæ Sobolis percipiant Fundamentum. Volumus etiam, &c.

Constituimus

Constituimus præterea, et ad præbendam Fratrum inibi Deo famulantium specialiter delegamus, quidquid per privilegia Henrici Genitoris nostri, atque Conradi Avi nostri, aliorumque prædecessorum nostrorum Regum, et Imperatorum, à Constantino videlicet, et Helena Matre ejus usque ad nos, ad peculiaritatem illorum pertinere cognovimus: id est, has Ecclesias, Gozolvesheim, Albucho, &c. Et insuper omnes Sancti Maximini Ecclesias cum Decimis, cuicumque Curtes beneficiatæ sint, nec non omnes Salicæ terræ * Decimationes, quas IN USUS HOSPITUM, PEREGRINORUM, ac PAUPERUM, constituimus, vel quidquid in his locis habere videntur hætenus, hoc est, Suaveheim, Evernesheim, &c.

Curtem etiam quandam Vocabulo Prichina ultra Rhenum fluvium sitam, quam Genitor noster
Henricus

---

* “ Terram autem *Salicam*, Francorum Jureconsulti eam dicunt, quæ *Solius Regis* est: et à Lege Alodij distat, quæ subditos comprehendit: quibus datur per hanc Legem rei alicujus liberum Dominium, non exclusa Principis Majestate.” Hæc Gaguinus, et ex eo Hotoman in Franco-Gallia.

Quare per *Salicas Terras*, *Salicas Decimas*, et *Salicas Decimationes*, *Regias Terras*, *Regiæ Terræ Decimas*, et *Regiæ Terræ Decimationes* intelligimus.

ricus, piæ memoriæ, Imperator Augustus per præ-
 fatum Theodoricum Abbatem cuidam Anshelmo
 ministro suo beneficiari præcepit, sed postea pœni-
 tentia ductus, et beati Leonis Papæ, atque Agnetis
 Genitricis nostræ piissimæ interventu commonitus,
 ejusdem loci Fratribus reddidit, atque firmavit ; ita
 et nos illius exemplum sectantes, eandem Curtem
 cum omnibus rebus ad eam justè, et legaliter perti-
 nentibus, Sancto Maximino, et Fratribus sibi ser-
 vientibus ab ista die, et deinceps, per interventum
 Berthæ Confectalis nostræ dilectissimæ reddimus,
 atque firmamus : et ut sagimen, et femoralia, man-
 telas et mensalia inde habeant, et **HOSPITES, ac**
PAUPERES *inde suscipiant, statuimus atque jubemus,*
 et ut nullus successorum nostrorum Regum, vel
 Imperatorum, neque Abbas aliquid de prædictis
 Curtibus, vel Ecclesiis præter hæreditaria servien-
 tium beneficia cuiquam præstare præsumat, firmis-
 simè interdicimus. Harum omnium rerum testem
 Cartam hanc inde conscribi, et sigilli nostri impres-
 sione jussimus insigniri.

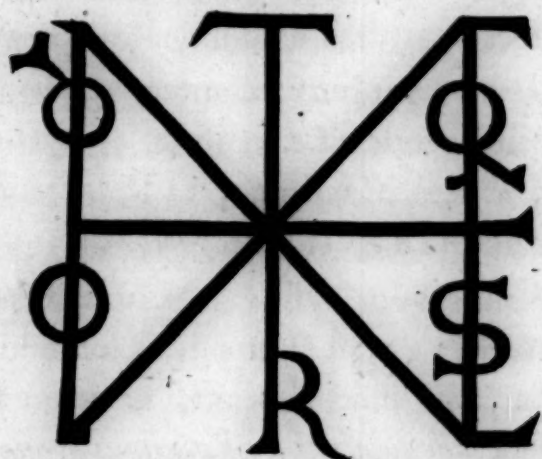
Signum

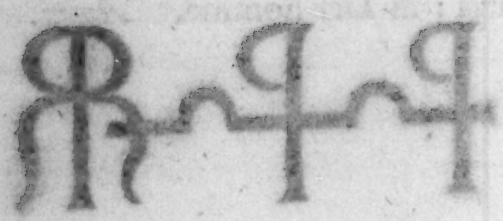
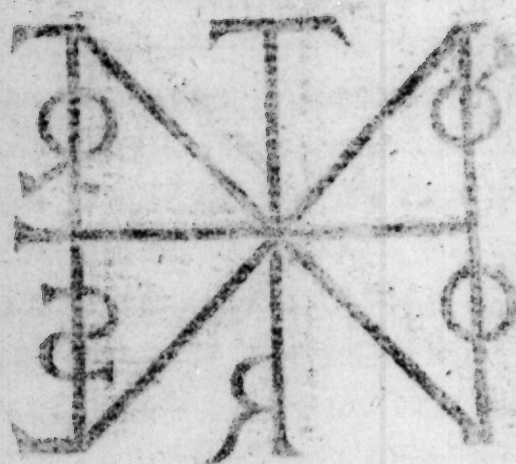
Signum

Domini HENRICI Quarti Regis.

SIGEHARDUS Cancellarius, ad vicem SIGEFRIIDI
Archicancellarij, recognovi.

Data III Idus Julij, Anno Dominicæ Incarnationis
MLXVI. Indictione IV. Anno Ordinationis Do-
mini HENRICI IV. Regis XII. Regni verò x.
Actum in Triburia : in Dei nomine. *Amen.*

Nº VIII.

INNOCENTII II. PONT. MAX.
BULLA CONSISTORIALIS,

Data Indictione III. Anno MCXL.

INNOCENTIUS Episcopus Servus Servorum Dei, dilecto Filio Sigero Abbatij Monasterij S. Maximini, quod in suburbio Trevirensi situm est, ejusque Successoribus regulariter substituendis. Incomprehensibilis, et ineffabilis

Divinae miserationis potestatis nos hac providentiae ratione in Apostolicae Sedis administratione constituit, ut paternam de omnibus Ecclesiis sollicitudinem gerere studeamus. Siquidem Sancta Romana Ecclesia, quae à Deo sibi concessum omnium Ecclesiarum retinet Principatum, tanquam diligens

K

Mater

Mater, singulis debet Ecclesiis instanti vigilantia providere. Ad ipsam enim quasi ad caput et Matrem ab omnibus est concurrendum, ut ejus visceribus nutriantur, autoritate defendantur, et à suis oppressiōibus releventur: condecet igitur ut Ecclesiæ, et Venerabilia loca, maximè quæ ad speciale Jus, et singularem proprietatem Sanctæ Romanæ (cui Deo authore servimus) spectant Ecclesiæ, specialioris prærogativæ fortiantur honorem, et Apostolicæ Authoritatis munimine roborentur. Quamobrem Dilecte in Domino Fili Sigere Abbas, tuis, ac tuorum Fratrum justis postulationibus clementius inclinati ad instar Prædecessorum nostrorum, Sanctæ Recordationis, Gregorij, Agapiti, Johannis, item Johannis, et Leonis Noni, Romanorum Pontificum, Beati Maximini Monast. cui Authore Domino præsidēs sub Apostolicæ Sedis tutela, et Protectione suscipimus, et præsentī Privilegio communimus.

Statuimus enim, ut quascunque possessiones quæcunque bona in Ecclesiis, Villis, terris cultis, vel incultis, seu aliis rebus idem Monasterium in præsentiarum justè et legitimè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, Liberalitate Regum, Imperatorum, vel Principum, Oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, tibi, tuisque Successoribus, ac Fratribus inibi

Domino

Domino pro tempore famulantibus firma in perpetuum, et illibata consistent. In quibus hæc propriis duximus imprimenda Vocabulis, in *Archi-Episcopatu Trevirensi* Villas cum Ecclesiis Bescha, Willera, Drudelinga, Murmiringa, Mambra, Daleheim, Frisinga, Tavena, Berga, cum appenditiis suis Emmelde, Luttretharra, Billich, Marchidictum cum appenditiis suis, Oldinga, Schitelinga, Mudeuurt, Mersche, Liniche cum pertinentiis suis, Everlinga, Voela, Ham cum appenditiis suis in pago Bidgouue, Ratersdorff, Buckstat, Frankingun, Ebberna, Metzrich, Stedeheim, Enselinga, Simonis Villa, Meisbreth, Kenne Insula, Lonquich, Vallis cum appenditiis suis, Riola, Lorche, Poliche, Decima cum appenditiis suis, Martini Villa, Bumaga cum pertinentiis suis, Budelbach, Loven, Rivenacha, Gunderhaufun cum appenditiis suis, Prichena cum pertinentiis suis, Ecclesiam de Talefangh, Ecclesiam de Remiche, Ecclesiam de Wimerskirche, Ecclesiam de Lunefdorff, Ecclesiam de Cumiciaco, Ecclesiam de Steinsele, Ecclesiam de Shoneberga, Ecclesiam de Betresdorff, in *Archi-Episcopatu Moguntino*, Ecclesiam Sancti Christophori cum domibus et areolis in ipsa Civitate, Ecclesiam de Wyldenstein, Ecclesiam de Gozolvesheim, Ecclesiam de Albucha, Ecclesiam de Winheim, Ecclesiam de Flancheim, Ecclesiam de Hufun, item Villas cum Suapeheim, Evernesheim, Briccenheim, Buckenheim, Esenheim,

heim, Apula cum suis appenditiis, Scheringesfelt, Mammeldal, Siemera, in *Archi-Episcopatu Coloniensi* Oxelheim cum Ecclesia, Leccenic cum Ecclesia, Buddelar, et Barwillere cum Ecclesia, et appenditiis suis, in *Episcopatu Leodiensi* Aselbrunna cum Ecclesia, Curmeringa, Fractura, in *Episcopatu Metensi*, in ipsa Civitate domos cum areolis, vineis, et agris. Ecclesiam de Theodonisvilla cum quinque mansis, Wilre cum Ecclesia, Ecclesiam de Lutzelkirche, Bisanga cum Ecclesia et suis pertinentiis, Wirtzkircka cum Ecclesia, Tincheris, Vriulcurt, Vkenisheim, piscationem quoque Roveri fluvii, et vennam in eo constructam vobis nihilominus confirmanus.

Ecclesias insuper, et alias possessiones ad præfatam Abbatiam pertinentes cum Decimis, et Dotibus suis et cunctas Salicas Decimationes, quas IN USUS HOSPITUM, PAUPERUM, ac PEREGRINORUM, felicitis memoriæ, Prædecessor noster Leo Papa Vestro Monasterio habendas concessit, vobis nihilominus confirmamus: Libertatem etiam à Romanis Pontificibus, et religiosis Regibus, five Imperatoribus Monasterio vestro collatam, inviolatam servari decernimus; ut videlicet idem locus nulli unquam Sedi, vel Ecclesiæ subdatur, sed sub Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Jure, et Patrocinio, et Imperatorum Mundiburdio, seu tuitione consistens, ea Libertate, et immunitate fruatur,

fruat, quam idem Monasterium a Romanis Pontificibus, et Imperatoribus noscitur habuisse. Nulla etiam cujuslibet Dignitatis persona, nisi à te, vel tuo quolibet Successore invitata, infra præfatum Monasterium quicquam pro suo libitu audeat ordinare, vel ausu Temerario exercere, obeunte verò te, ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum, nullus inibi qualibet surreptionis astutia, seu Violentia præponatur, nisi quem Fratres communi assensu, seu pars Consilii Sanioris secundum Dei timorem, et Beati Benedicti Regulam præviderint eligendum. Sanè Sepulturam ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, Devotioni (nisi fortè excommunicati sint) nullus obsistat. Decernimus ergo, ut nulli unquam Ecclesiasticæ, Sæcularive Personæ liceat præfatum vestrum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, sive quibuslibet fatigare molestiis; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si quæ igitur imposterum Ecclesiastica, Sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundò, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui Dignitate careat, reamque se Divino Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat,

cognoscat, et à Sacratissimis corpore et sanguine Dei, et Domini Redemptoris nostri *Jesu Christi* aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua Jura Servantibus sit Pax Domini nostri *Jesu Christi*, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud Supremum Judicem præmia æternæ Pacis inveniant. *Amen. Amen. Amen.*

Ego INNOCENTIUS,
Catholicæ Ecclesiæ
Episcopus.

✠ Ego ANSELMUS, Presbyter Cardinalis Tituli
S. Laurentij, in Luciria.

✠ Ego CHRISOGONUS, Presbyter Card. Tituli
Sanctæ Praxedis.

✠ Ego Ivo, Card. Presbyter S. Laurentij, in
Damaso.

✠ Ego

✠ Ego G. G. Cardinalis Presbyter Tituli Sancti Calixti.

✠ Ego RIBALDUS, Presbyter Card. Tituli Sanctæ Anastasiæ.

✠ Ego WIDO, Presbyter Card. Tituli Sancti Chrysogoni.

✠ Ego PRESBYTER, Tituli Pastoris Cardinalis Presbyter.

✠ Ego GOIZO, Presbyter Cardinalis Tituli Sanctæ Cecilie.

✠ Ego CONRADUS, Sabinienſis Episcopus.

✠ Ego THEODEVINUS, Sanctæ Rufinæ Episcopus

✠ Ego ALBERTUS, Albanenſis Episcopus.

✠ Ego GREGORIUS, Diaconus Cardinalis Sanctorum Sergij et Bachi.

✠ Ego ALBERICUS, Hostienſis Episcopus.

✠ Ego OTTO, Diaconus Cardinalis S. Gregorij ad velum aureum.

✠ Ego VASALLUS, Diaconus Card. S. Eustachij juxta Templum Agrippæ.

✠ Ego HUBALDUS, Diaconus Card. S. Mariæ in via lata.

✠ Ego

✠ Ego OCTAVIANUS, Diaconus Card. S. Nicolai in carcere.

✠ Ego GUIDO, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus Cardinalis.

Datum Laterani per manum ALMERICI Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis, et Cancellarij Secundo nonas Maij. Indictione tertia. Anno Incarnationis Dominicæ MCXL. Pontificatus verò Domini Innocentii Secundi, Papæ, Anno undecimo, &c.

Nº IX.

RUDOLPHI I. IMPERATORIS,

Datum ARGENTINÆ, Anno MCCLXXIII.

RUDOLPHUS Dei Gratia Romanorum Rex
semper Augustus, Universis sacri Romani Imperij
fidelibus, ad quos præsens scriptum pervenerit, in
perpetuum.

Totiens Regiæ Celsitudinis sceptrum extollitur
altiùs, et ipsius status à Domino (à quo datur omnis
potestas) feliciùs gubernatur, quotiens loca Divino
cultui dedicata benignâ consideratione reguntur, et
ad ipsorum libertates servandas, et facultates au-
gendas gratiosa profectio Principis invenitur: Cum
enim omnis gloria sive Potentia Principatus in
Subditorum præcipuè consistat solidata fortunis,
expediens arbitramur, et condecens, ut simus sub-
jectis, et in Justitia faciles, et in Gratia liberales.

L

Noverit

Noverit igitur præsens Ætas, et successura Posteritas, quod nos ob devotionem sinceram, qua Religiosi viri, Abbas, et Conventus Monasterij Sancti Maximini, qui in Trevirorum suburbio requiescit, circa Divini cultus obsequia jugiter, et frequenter invigilant, gratiosius attendentes, pensantes quoque benignius integræ Fidei puritatem, qua erga nos, et Romanum Imperium dilucidè coruscare noscuntur, et propter hoc magnopere cupientes eorum Monasterium et in Spiritualibus esse floridum, et in Temporalibus opulentum, Devotis ipsorum, Abbatibus, et Conventus, Supplicationibus inclinati, prædictum eorum Monasterium cum personis, et rebus eidem annexis sub nostra, et Imperij Protectione suscipimus speciali, et omnia privilegia, Libertates, Donationes, Concessionones, et Jura à Divæ Memoræ Imperatoribus, et Regibus Romanis, Prædecessoribus nostris usque ad tempora Claræ Recordationis s. ultimi Romanorum Imperatoris, præfato Monasterio piè, ac ritè concessa, eidem Monasterio Sancti Maximini, nec non personis in ipso Divino obsequio mancipatis, de Liberalitate Regiâ liberaliter innovamus, confirmamus, et præsentis scripti Patrocinio communimus: Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Protectionis, Innovationis, et Confirmationis infringere, vel eidem in aliquo ausu temerario contraire. Quod qui facere fortè præsumperit, gravem nostræ

nostræ indignationis offensam se noverit incursum. In cujus rei Testimonium, et perpetui roboris firmamentum præsens scriptum exinde conscribi, et Majestatis nostræ Sigillo jussimus communiri.

Data Argentinae III. Nonas Januarij. Indictione Secunda, Anno Domini Millesimo, Ducentesimo, Septuagesimo tertio, Regni verò nostri primo, &c.

Flindell, sculp.

In hoc, et in omnibus subsequentium Imperatorum Diplomatis, Abbatiae concessis, altum de PAUPERIBUS Silentium: cujus ratio obvia est; Quippe totam jam tertiam partem, à Monasterij bonorum, ac redituum Massâ separatam, et in unicos illorum usus in perpetuum contraditam, in Hospitali amplissimo quietè possidebant.

Et ita succinctam Historiam HOSPITALIS S. Elifabethæ, ejusque APPENDICEM, in Omnipotentis nomine claudimus: verbis Angeli ad Tobiam.

“ Sacramentum (*Secretum*) Regis abscondere
 “ bonum est, Opera autem Dei (*Instituta pia*)
 “ revelare honorificum.

L A V I E

D U

PERE PAUL DE VENISE.

[Extraite de MORERY]

SARPI, ou FRA PAOLO, ou PAUL DE VENISE, Religieux de l'Ordre des Servites, Théologien et Conseiller de la République de Venise, étoit né le quatorzième Août de l'an 1552, dans cette Ville qu'il honora par son grand fâvoir, et dont il porta le nom par inclination. Son pere avoit celui de FRANÇOIS SARPI, et sa Mere ISABEAU MORELLI. Celle-ci avoit un de ses Freres nommé AMBROISE MORELLI, Chanoine dans la Collégiale de Saint Ermagore, et Homme de Lettres, qu'il enseignoit avec reputation. Il prit soin de l'éducation de son neveu, qui ayant un genie excellent, beaucoup de mémoire et un grand jugement,

jugement, fit en peu de temps un progrès merveilleux dans les Lettres, et dans les Langues : car après le Latin, il étudia le Grec et l'Hebreu ; et s'appliqua aux Mathématiques. Le P. Jean-Marie Capella enseignoit alors chez les Servites. Sarpi étudia sous lui en Philosophie, et en Theologie. Il se rendit habile dans ces Sciences ; et l'estime, qu'il conçût pour son Professeur, lui donna la pensée d'entrer dans son Ordre, ce qu'il fit en 1564. Sa réputation se répandit bientôt dans toute l'Italie, où les Papes Sixte V. et Urbain VIII. Saint Charles, le Duc de Mantouë, et diverses autres personnes de considération avoient une estime particuliere pour le P. Paul. Le célèbre Vincent Pinelli, Aquapendente, et les Doctes de son temps furent aussi de ses amis. Ils étoient surpris qu'un jeune homme, foible et délicat, pût savoir tant de choses. Car outre les Langues, et les Sciences, dont j'ai parlé, il avoit lû tous les meilleurs Auteurs ; il savoit très-bien l'Histoire et avoit fait de grandes découvertes dans le Droit, et dans la Medicine ; et particulièrement dans l'Anatomie, et dans la connoissance des simples, et des minéraux. Mais ce qui étoit de plus surprenant, dans le P. Paul, c'est que toutes ces qualitez étoient soutenues par une très-grande modestie, par un parfait desintereffement, et par beaucoup de pieté. Il fut aussi jugé digne des principales charges de son Ordre ; comme de celle
de

de Provincial, qu'on lui confia l'an 1579, qui n'étoit que la 27, de son âge; de celle de Procureur Général, et de quelques autres. Cependant les affaires de la Republique de Venise avec le Pape Paul V. en firent de fâcheuses au P. Paul, qui étoit alors Theologien et Conseiller des Venitiens. Ce Pape lui commanda en 1606 de venir à Rome; sur le refus qu'il en fit, il l'excommunia. Ce coup n'étonna pas le P. Paul. Il soutint très-bien les Droits de la République, de bouche et par écrit. Ce fut en ce temps que l'on publia le Traité de *Scrutinio della Libertà Veneta*. On crût que le Pape avoit fait travailler à cette Piece. Les Venitiens voulurent obliger le P. Paul à y répondre. Il leur fit connoître qu'il avoit un réponse toute prête, et il leur mit en mains l'Histoire du Concile de Trente; dont Marc-Antoine de Dominis se chargea, et s'étant retiré en Angleterre, la fit imprimer à Londres sous le nom de *Pierre Soave Polano*, qui est l'Anagramme du nom de *Paul Sarpi de Venise*. Les autres Ouvrages du P. Paul sont, Considerations sur les Censures du Pape Paul V. contre la République de Venise. Traité de l'Interdit. Histoire particuliere des choses passées entre le Pape Paul V. et la Republique de Venise. De *Jure Asylorum*. Traité de l'Inquisition. Continuation à l'Histoire des Uscocques, &c. Il laissa aussi un grand nombre de Manuscrits,

sur

sur divers sujets. La conduite du P. Paul lui fit des ennemis puissans, qui faillirent à le perdre. Il fut une fois attaqué par cinq assassins, qui lui donnerent trois coups, dont il guerit. On l'a voulu faire passer pour hérétique, et les Protestans s'en sont assez prévalus ; comme si le P. Paul eût été dans leurs sentimens ; parce qu'il entretenoit commerce de Lettres avec quelques Savans de leur parti. Il mourut en réputation de beaucoup de piété le Samedi 14 Janvier de l'an 1623, âgé de 71 ans. Il avoit rendu de grands Services à la République de Venise durant 17 ans. Le peuple fit des vœux sur son tombeau, comme sur celui d'un Saint, ce qui fut défendu par Ordre du Pape Urbain VIII. Voyez sa vie écrite par Fra Fulgentio, son Compagnon ; et consultez Sponde, Riccioli, &c.

EPITA-

E P I T A P H I U M

P. P A U L I,

V E N E T I.

P A U L U S V E N E T U S,

SERVITARUM ORDINIS,

THEOLOGUS,

ITA PRUDENS, INTEGER, SAPIENS,

UT MAJOREM NEC HUMANORUM

NEC DIVINORUM SCIENTIAM,

NEC INTEGRIOREM, NEC SANCTIOREM

VITAM DESIDERARES :

INTELLIGENTIA PER CUNCTA PERMEANTE,

SAPIENTIA AFFECTIBUS DOMINANTE

PRÆDITUS,

M

NUL.

NULLA UNQUAM CUPIDITATE COMMOTUS,
 NULLA ANIMI ÆGRITUDINE TURBATUS,
 SEMPER CONSTANS, MODERATUS, PERFECTUS,
 VERUM INNOCENTIÆ EXEMPLAR,
 DEO MIRA PIETATE, RELIGIONE,
 CONTINENTIA ADDICTUS :

TANTIS VIRTUTIBUS,
 REIPUBLICÆ IN SUI DESIDERIUM CONCITATÆ
 JUSTAM, FIDELEM OPERAM
 NAVANS :

RELIGIOSUM HOMINEM, DUM *PATRIÆ* SERVIT,
 HAUD A *DEO* SEPARARI
 EXISTIMANS :

SUMMA CONSILII RATIONIS VI
 LIBERA, INTEGRÀ MENTE
 PUBLICAM CAUSAM DEFENDENS,
 MAGNAS A LIBERTATE VENETA INSIDIAS
 SUA SAPIENTIA
 REPELLENS,
 MAJUS LIBERTATIS PRÆSIDIUM IN SE,
 QUAM IN ARCIBUS, EXERCITIBUS
 POSITUM,

VENETIS OSTENDENS,

MORTALES,

AN MAGIS AMANDUS, MIRANDUS,

VENERANDUS,

DUBIOS FACIENS,

DE NOMINIS APUD *PROBOS*

ÆTERNITATE,

DE ANIMI APUD *DEUM*

IMMORTALITATE

SECURUS,

MORBUM NEGLIGENS,

MORTEM CONTEMNENS,

LOQUENS, DOCENS, ORANS,

CONTEMPLANS,

VIVORUM ACTIONES EXERCENS,

LXXI. ÆT. ANNO

MAGNO BONORUM FLORATU,

NON OBIIT, ABIIT E VITA, AD

VITAM EVOLAVIT.

Jo. Ant. Venerio, Patr. Ven.

In hunc Paulum Poeta Anglus (HAYLEY) Versus optimos publici
 juris fecit; edito aliquandiu Opere celeberrimo cui Titulus,
 “An Essay on History” (*Tentamen de Historia conscribenda*). Quos
 Versus ab Amico nostro (CAPEL LOFFT) ejusdem inclitæ Gentis
 J. C. eruditissimo sic Latine adumbratos damus,

“O Quam te memorem, cui Vocem, et amabile pectus
 “Simplicitas Divina, et Virtus nescia Vinci
 “SARPE, procelloso rexit per inania Mundi!
 “Me tua LIBERTAS tanta in præconia ducit,
 “Illa tibi illuxit; tacitique per abdita Claustri
 “Veri arctum monstravit Iter: Ratione magistrâ,
 “Æquus et impavidus, Leges, ereptaque Jura
 “Sanctus ut assereres Vindex: Summamque tuendam
 “Rerum humanarum statuit tibi: quem nec opimæ
 “Devia spes flexit Fortunæ, aut Vertit Honorum
 “Imperiosus Amor: Sed prima, atque ultima Vitæ
 “Fila idem Candor, stamenque perenne notarunt,
 “Et Bonitas, genitæque Orbi Constantia Mentis!
 “Nequicquam Infidiæ, Scelerati insania Ferri,
 “Obsedere; datum Patriæ repetuntque Cruorem.
 “Quin et Supremo eluctans Spiramine Lingua,
 “Deficiente animâ gelidæ in Caligine Mortis,
 “Hoc LIBERTATI Votum immortale Sacrabat:
 “ESTO PERPETUA!—et fato sic functa, quievit.”

EPITA-

EPITAPHIUM*.

HIC JACET

WILLIBRORDUS SECUNDUS,

FEBRONII,** SENIS NEQ...

DISCIPULUS;

LOCUM PASTORIS (UT ILLE) TENEBAT,
SED LUCRA ANIMARUM NON QUÆREBAT;
TERRENIS COMMODIS (UT ILLE) INHIABAT,
ET HONORE PRÆLATIONIS GAUDEBAT.

QUOD

---

* Veteres, ut in emendandis perversis nihil intentatum relinquerent, Encomia promerita cecinerunt *viuis*.

** An. 1778. Cum Sede Romana pacem iniit, erroribus abjuratis (ut Filius prodigus) paternè receptus, paulò pòst ad vomitum rediisse dicitur.

QUOD ABJECTUM (UT ILLE) NON REDUCEBAT,
NEQUE, QUOD PERIERAT, QUÆREBAT.

QUOD CONFRACTUM (UT ILLE) NON ALLIGABAT,
QUONIAM SE, NON GREGEM, PASCEBAT.

QUANDO VIGILABAT (UT ILLE) AUGMENTUM
COGITABAT,

QUANDO DORMITABAT, FURES SOMNIABAT,
IN DIE AFFLICTUS,

IN NOCTE PAVIDUS,

SEMPER AUTEM MENDICUS.

JUSTITIA SI FORET, HIC IN TUMULO NON JACERET,

SED CUM MAGISTRO VERSUS SOLEM

IN ALTO PENDERET.

CLAUSTRALIS,

HYPOCRITA INTER OMNES PRIMUS,

CLAUSTRALIS,

AVARUS IN OMNES INJURIUS*,

CLAU.

* Chronologia Abbatum S. Maximini exhibet ejusdem farinae
Socium, apposito ei hoc Elogio:

Injurius

CLAUSTRALIS,
 DEPRÆDATOR SACRILEGUS,
 ET TANDEM (UT ILLE) E PASTORE
 LUPUS*.

“ Injurius in Fratres à summo Pontifice deponitur.”

Archivum Abbatiale ampliorem facit hominis (quam hîc habes) commemorationem.

“ Enormibus Fratres afflixit pœnis, Crimina eis imponens non commissa. Abstinentiæ, vel Jejunij dies frequenter, et pro libitu instituit, cum mensæ præsideret cibus clam repletus optimis. De expensis Monasterij redditibus Capitulo nullam reddidit rationem; utque omnia Fratribus posset recusare necessaria, Exemplarem mentitus est Temperantiam, et vestibus dilexit incedere laceratis. Depositus à summo Pontifice non cessavit contristari Fratres: qui plura ferre impatientes, unanimi tandem consensu extra Monasterij portas Hypocritam traxerunt, et nervis bovinis armati (orantes psalmum, Miserere mei Deus) promeritas diu pœnas alacriter ipsi inflixerunt: impositâ demum Cucullæ ejus certâ pecuniæ summâ Valedicentes portas ei clauserunt. Rediit nunquam, loco quo mortuus, incognito.”

* An 1765, tertia Junij animas sibi commissas ad præcipitium duxit, easque arte Cacodæmoniacâ peccati laqueis inextricabiliter innodare studuit: consiliis assistente Magistro, Justino Febronio. Ecclesiarum Præfules, et Animarum Pastores (auro semel coinquinati) prorsus nesciunt Flagitiorum limites, cujus hîc adduci posset exemplum omnino tragicum, et stupendum,

JURA-

181

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

BY
JOHN HUTCHINGS

IN TWO VOLUMES.
VOL. I.

BOSTON:
PUBLISHED BY
J. B. LEECH, 1811.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

BY
JOHN HUTCHINGS

IN TWO VOLUMES.
VOL. I.

BOSTON:
PUBLISHED BY
J. B. LEECH, 1811.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

BY
JOHN HUTCHINGS

IN TWO VOLUMES.
VOL. I.

J U R A M E N T U M,

Q U O D

ABBAS SANCTI MAXIMINI

S. SEDI APOSTOLICÆ præstat*.

EGO **** ** Abbas Monasterij, Sedi Apostolicæ immediatè subjecti, Sancti Maximini, propè, et extra muros Trevirenses, Ordinis Sancti Benedicti, ab hac hora in antea fidelis, et obediens ero Beato Petro, Sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, ac Domino nostro, Domino **, Papæ ** ejusque Successoribus canonicè intransibitibus ; non ero in Consilio, Consensu, vel facto, ut vitam perdant, aut
N^o membrum,

* Vid. Zylles, part. III. pag. 96.

membrum, seu capiantur, aut in eos manus violentè quomodolibet ingerantur, vel injuriæ aliquæ inferantur, quovis quæsito colore. Consilium verò, quod mihi credituri sunt per se, aut nuntios, seu Litteras, ad eorum damnum, me sciente, nemini pandam. Papatum Romanum, et Regalia Sancti Petri, Adjutor eis ero ad retinendum, et defendendum CONTRA OMNEM HOMINEM*. Legatos Apostolicæ sedis in eundo, et redeundo honorificè tractabo, et in suis necessitatibus adjuvabo: Jura, Honores, Privilegia, et Authoritatem Romanæ Ecclesiæ, Domini nostri Papæ, et Successorum prædictorum conservare, defendere, augere, et promoverè curabo. Nec ero in Consilio, facto, vel tractatu, in quibus contra ipsum Dominum nostrum, vel eandem Ecclesiam Romanam aliqua sinistra, vel præjudicialia personæ, honoris, status, Juris, et potestatis eorum machinentur. Et si talia à quibuscunque procurari novero, vel tractari, impediam hæc pro posse, et quantocitius potero, commodè significabo eidem Domino nostro, vel alteri, per quem ad ipsius notitiam poterit pervenire. Regulas Sanctorum Patrum, Decreta, Ordinationes,

---

* *Itane, SERVE SERVORUM Dei, Regnum tuum non est hujus Mundi?*

nes, Sententias, Dispositiones, Reservationes, Provisiones, et Mandata Apostolica totis viribus observabo, et faciam ab aliis observari. *Hæreticos*, Schismaticos, et Rebelles Domino nostro, et Successoribus prædictis PRO POSSE PERSEQUAR*, et

IMPUG-

---

* Id est, Doctrinam Christi non sequar, sed pro posse iniquus ero.

“ Est et aliud Græcanicum Phasina, quod, ut *Populo fucum faciant*, suscitare amant. *Hæresis*, et *Hæretici*: iterum ut *alienâ Linguâ* et Censura tonet Ecclesiastica, et denuntient Leges;—Interpretatum verò oportuit, *Hæresin* Græcis dici, nequaquam infami verbo, inter diversas Sententias sive rectè adhibitum, sive perperam delectum, et his vel illis se accensendi Judicium.” *Ita Actuum* xv. v. 5.

“ His autem temporibus *Hæresis*, malo quidem sensu, nulla esse queat, nisi pravâ, adversus Scripturarum Lucem (quæ Solis Protestantibus libere haurienda patet) opinione propugnata.” *Miltonus de Ecclesiæ Moderamine, seu Potestate Civili in Causis Ecclesiasticis: quo monstratur nulli licere Terrenæ Potestati vim, et Imperium in iis, quæ Religionis propriè sint, adhibere. In Tractatu Anglico, cui Titulus, “ A Treatise of Civil Power in Ecclesiastical Causes; Shewing, that it is not lawful for any Power upon Earth, to compel in Matters of Religion.”*

Ex his Miltoni Jure elici potest, *Hæresin*, pejore sensu, non esse, nisi adversus Scripturæ Lucem malignè propalatâ Opinione. Ea autem Lux pro cuiusque intellectu varia cum sit, secundum, ut ajunt, modulum recipientis, suum cuique Judicium relinquendum, idque proferendi Libertatem.

IMPUGNABO. Vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus fuero Canonicâ præpeditiōe. Possessiones verò ad Monasterium meum pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignorabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Conventus Monasterij mei, inconsulto Romano Pontifice. Sic me Deus adjuvet, et hæc Sancta Dei Evangelia.

